Туркистон бир, ватан бир

Туркистон

Ёшларнинг ижтимоий-сиёсий газетаси

1993 йил 18 май • Сешанба • № 57 (14085) ترکستان TURKİSTAN Нархи 5 сўм.

Ўтиш даври сабоқлари

ТАРАДДУД НУҚТАСИ

Ўртача ишлар, ўртамиёна тадбирлар ҳақида ёзиш қийин. Умуман ўртаҳоллар ҳеч қачон ва ҳеч кимни қизиқтирган эмас. Мулоҳаза қилишга, ўйлашга, ўрганишга, мақташга, борингки, нафратланишга-да, арзирли бирор воқеа тўғрисида гапириб, ёзиб, чарчоғинг чиқиши, кўнглинг ўрнига тушиши мумкин. Ё у ёқли, ё бу ёқли бўлмагандан асрасин...

Гапни узоқдан бошлашимизнинг сабаби бор, албатта. Биз хоҳлаймизми, йўқми, республикамиз Ёшлар Иттифоқи ташкилотларининг қуйи бўғинларида, аксари «бошланғичлар»даги аҳвол — ўртамиёна! Марказқўмдан тортиб, то туман қўмиталаригача хайрли тадбирлар кўпчиликка маъқул келаётган режалар қабул қилиниб, «оғиш нуқтаси»дан узоқлаб борилаётган айни дамларда ёшларнинг улкан уюшмаси сарҳадлари — «бошланғич» ларда анча жимжитлик. Байрамларда ўтказилаётган ҳаминқадар тадбирларни ҳисобга олмаганда, ташкилот кичик бир темир қутича ичида мудраб ётибди: муҳр, рўйхат, билет. Ва албатта, каттагина қулф. Мана шу қулфни шарт этиб очиб юборадиган ходимлар, афсуски, кўп эмас. Борлариниям қадрига унчалик етаётганимиз йўқ. Ношукрчиликмасу, баъзи вилоят қўмиталари уддалай олмаётган ишларни бемалол бажариб келаётган «бошланғич»лар ҳам бор. Лекин...

Фарғона вилояти Ёшлар ташкилотининг бўлиб ўтган конференцияси худди ана шу оғриқ мавзуни тафтиш ва таҳлил этишдан бошланди. Саркотиб Алишер Тешабоев ҳисобот маърузасини уч йил олдинги кунлардан эмас, кечаги ўтмишдан, аниқроғи, Ёшлар Иттифоқига асос солинган кунлардан бошлашни маъқул кўрди. Тўқсонинчи йилнинг «беташвиш» (агар ўша даврни комсомол учун шундай деб аташ лозим бўлса) кунларидаги ташкилотнинг фаолияти ҳаммага беш қўлдай аён: маблағ етарли, ишловчиларнинг руҳи тетик, талабгорлар ҳам сероб, эртага албатта раҳбар бўласан... Бироқ, бозор иқтисодиётига ўтиш даври билан туғилган катта-кичик муаммолар ва унинг силсиласида юз берган инқироз давридагиси-чи?

Тўқсонинчи йилнинг январида биргина вилоят Ёшлар Иттифоқи қўмитаси бошқарувида (биз уни кўпинча «аппарат» деб аташга кўникиб қолганмиз) 47 нафар масъул ходим ишлаган эди. Жорий йилнинг бошига келиб уларнинг сони 7 нафарга тушиб қолди. Айрим туманлар (масалан, Охунбобоев)да котиб билан ҳисобчидан бошқа ҳамма «штат»лар мажбуран қисқартирилди. Маош олиб ишлайдиган ходимларнинг кескин камайиши ташкилот ишига ўз таъсирини ўтказмай қолмади, албатта. Аъзолар билан «аппарат» ўртасидаги алоқа узилиб қолди, оммавий тадбирларни ўтказиш камайди, ташкилотнинг ўрни аста-секин сусая борди — ўртамиёналик кайфияти юз берди. Бу ўринда Алишер ҳеч кимни айблаб, «фалончиев, сиз айбдорсиз» дея олмаслиги аниқ. Чунки, бундай карахтлик фақатгина Фарғонадагина рўй бериб қолгани йўқ. Кейинги учтўрт ой ичида жойлардаги ҳокимликлар, ташкилот ва хўжалик раҳбарларининг ёшлар ташкилотларига алоҳида эътибор билан қараётганлари боис умидбахш ўзгаришлар туғилиб келаяпти. Юзага келиб қолган жиддий вазиятни англаган вилоят ҳокими Мирзажон Исломов, ҳокимнинг биринчи ўринбосари Авазхон Мухторов ва ҳоким ўринбосари Муҳаммадали Маҳмудовлар бирин-кетин ёшлар етакчилари билан юзма-юз учрашувлар ўтказишди.

Вилоят Ёшлар ташкилоти ўзининг яхшигина анъаналари билан республика ёшларига танилган, бу ерда бир қатор ибратли ташаббуслар туғилган. Уларни инкор этиш — ўтмишни инкор этишдек бир гап. Республикадаги энг йирик ёшлар ташкилоти ҳам — Фарғона. Айни кунларда икки юз эллик минг нафардан зиёд йигит-қизлар мана шу ташкилот билан ўз тақдирларини боғлашган. (Бундан уч йил бурун эса унинг сафларида 369 минг нафар аъзолар бирлашган эди). Ёшлар ташкилотларининг ўз аъзоларини баҳоли-қудрат ҳимоялашга ҳаракат қилиб келаётганлигини унинг уч йиллик фаолиятига назар ташлаб, чуқурроқ ҳис этиш мумкин. «Баҳоли-қудрат» деган сўзга алоҳида урғу бераётганлигимизнинг сабабини муштарийларимиз англаб етганлар деб ўйлаймиз: ўз ҳолига, қиссасига қараб-да! Ҳисобида миллион-миллионлар бўлатуриб, энг оддий инсонийлик ёрдами кўрсатишни ўзига эп кўрмаётган корчалонлар, ташкилоту-фирмалар қанчадан-қанча!

(Давоми 2-бетда)

Москва учрашуви: ҳамдўстлик мустаҳкамланади

Москвада ҳаво булутли ва дим. Одамларнинг чеҳраси ҳам тунд. 1 май куни фожиали тўқнашув акс садоси ҳали аримаган, сиёсий вазият эса матбуот саҳифаларидан бизга маълум. Б. Ельцин референдумда ғолиб чиққан бўлса-да, парламент билан низони бартараф қилолгани йўқ. Ҳозир янги конституция масаласида баҳс давом этяпти. Б. Ельцин ҳам, Олий Кенгаш ҳам ўз конституция лойиҳасини тайёрлаган. 10 июнгача у қабул қилиниши керак. Россия Президенти парламентни четлаб, Конституцияни махсус кенгашда қабул қилдирмоқчи. Парламент бунга рози эмас, албатта. Энг ёмони, жамият турли хил сиёсий гуруҳларга ажралган. Бу гуруҳларнинг бошини қовуштириш осон бўлмайди.

МДҲ давлат бошлиқларининг тор доирадаги учрашуви Кремлдаги ҳашаматли Екатерина залида, сўнгра эса, делегация аъзолари билан бирга «Президент-отель»да ўтказилди. Ёпиқ эшиклар ортида кечган музокаралар ва ҳужжатларни имзолаш маросими тугагач, президентлар журналистлар билан суҳбатлашгани чиқдилар. Улар орасида Туркманистон раҳбари С. Ниёзов кўринмасди. У учрашувдан сўнг шошилинч жўнаб кетган экан. Хорижга сафарга ҳозирлик кўраётган А. Акаев ўрнига учрашувда вице-президент Ф. Қулов иштирок этди.

Хўш, Москва учрашуви МДҲга нима берди?

— Бугунги учрашув, — деди Б. Ельцин шу ҳақда гапириб, — ҳамдўстлик ҳаётида муҳим босқични бошлаб берадиган, сифат жиҳатидан янги мулоқот бўлди. МДҲнинг келажагига шубҳа билан қараган кишилар кўп эди. Аммо ҳаётнинг ўзи унинг зарурлигини кўрсатмоқда. Йиллар давомида халқларимиз муштарак тақдирга эга бўлган, ёнма-ён яшаган. Бугунги аҳдлашувлар ҳамкорликнинг янги саҳифасини очади. 1993 йил мобайнида ҳамдўстликни мустаҳкамлашга қаратилган 25 ҳужжат қабул қилиниши керак. Давлатлар ўз мустақилликлари ва суверенитетларидан чекинмаган ҳолда иқтисодий интеграция ҳамда мустаҳкам ҳамкорлик йўлига қадам қўядилар. МДҲнинг мувофиқлаштириш — маслаҳат қўмитасини ҳамда ижроия котибиятини тузишга қарор қилдик. Унда барча давлатлардан вакил бўлади. Декларация қабул этилди. Ўзаро тўқнашувлардан ва яқинда рўй берган табиий офатдан зарар кўрган Тожикистонга ёрдам беришга келишилди.

Шундан сўнг савол-жавоб бошланди. Россия — Украина муносабатлари, имзоланган ҳужжатлар, Қирғизистонда миллий валютанинг жорий этилиши, иқтисодий иттифоқ хусусида саволлар тушди. Уларга Б. Ельцин, Л. Кравчук, И. Каримов, Н. Назарбоев, Ф. Қулов ва бошқалар жавоб бердилар. Кўпчиликни қизиқтирган масала бўлажак иқтисодий иттифоқ эди.

— Иттифоқ тушунчаси, — деди Украина Президенти Л. Кравчук, — одамда салбий туйғу уйғотади. Шу сабабли биз бундай уюшма тарафдори бўлсак ҳам, унинг номланишига қаршимиз. Жумҳуриятлар бир-икки йил ичида мустақиллик йўлидан анча илгарилаб кетишди. Янги иттифоқ уларни яна орқага қайтармаслиги керак.

Ўзбекистон раҳбари бу фикрни қувватлаб, шундай деди:

— Умуман, ҳаммамиз иқтисодий ҳамкорлик уюшмаси бўлиши тарафдоримиз. Лекин у яна марказдан бошқариш усулини такрорламаслиги керак. Шу сабабли бу ҳақдаги ҳужжатни қабул қилишни кейинги учрашувга қолдирдик.

Бу сафар Россия рублининг ҳаракат доираси, янги миллий валюталарнинг жорий этилиши масаласи муҳокама қилинмагани таъкидланди. МДҲ мамлакатлари Мудофаа вазирликлари вакилларининг бир кун олдин бўлиб ўтган кенгаши якунлари ҳақида Е. Шапошниковнинг ахбороти тинглангани айтилди.

Давлат раҳбарларининг кейинги учрашуви 16 июлда Ереванда бўлиши эълон қилинди.

Носир МУҲАММАД,
ЎзА мухбири.
Тошкент — Москва — Тошкент.

Мезон — ҳалоллик

Бозор иқтисодиётига ўтиш. У бир кунлик ёки бир йиллик иш эмас. Бугун буни ҳаммамиз тушуна бошладик. Лекин унга ҳар ким ҳар томондан ўз билими, дунёқарашига яраша ёндашади. Баҳолайди.

Бозор ҳалол рақобатни ёқтиради. Ўзини ишбилармон, тадбиркор ҳисоблаган одам ҳеч қачон халқини, қолаверса, рақобатчисини алдамайди. Бу бозорнинг бош қонуни. Ҳалоллик бозорнинг асосий мезони ҳисобланади.

Ривожланган Ўзбекистон номини олишимиз учун ҳалол, билимдон ишбилармонларга эга бўлишимиз керак. Қолаверса бозорга сакрашларсиз, кескин инқилобларсиз, ҳис-ҳаяжонга берилмасдан, ҳар бир қадамимизни ўйлаб босиб ўтишимизга тўғри келади.

Ўтган ҳафта Тошкентда «Бозор иқтисодиёти ва уни ривожлантириш принциплари» мавзуидаги I Халқаро симпозиум бўлиб ўтди. Анжуман ташкилотчилари Туркиянинг «Заман» газетаси ва Тошкент молия институти бўлди.

Анжуманни Ўзбекистон Республикаси Бош вазирининг ўринбосари М. Қорабоев очди. Тадбир қатнашчиларини Туркиянинг Ўзбекистондаги Буюк элчиси В. Чўтўр, «Заман» газетасининг бош директори Н. Тўсин, Тошкент Молия институти ректори М. Шарифхўжаевлар кутладилар.

Икки кун давом этган Халқаро йиғинда Туркиянинг бир қатор университетлари етакчи иқтисодчи олимлари, қўшни Қозоғистон, Қирғизистон, Туркманистон давлатларидан келган таниқли иқтисодчилар ҳамда ўзбекистонлик олим ва талабалар иштирок этдилар. Анжуманнинг биринчи кунида бозор иқтисоди ва ташқи сиёсат, молия ва солиқ сиёсати, бозор воситасида иқтисодни модернизациялаш миллий дастури, эркин бозор иқтисодида хусусий секторни шакллантириш тарғиботи, Марказий Осиё жумҳуриятларининг бозор иқтисодига ўтиш хусусиятлари сингари кўпгина масалалар юзасидан фикрлар алмашилди. Зиёлиларнинг доимий алоқаларни йўлга қўйиш юзасидан тадбирлар белгилаб олинди.

Дам олиш кунларида меҳмонлар Самарқанд ва Бухоро шаҳарларида бўлишди. Жумҳуриятимизнинг диққатга молик жойларини томоша қилишди. Душанба куни эса Туркиялик олимлар билан Тошкент Молия институти ўқитувчи ва талабалари ўртасида илмий-ижодий учрашув бўлиб ўтди.

Ислом ҲАМРО,
«Туркистон» мухбири.

Истеъдодларни излаймиз

Кеча Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамаси ҳузуридаги ёш муаллифларнинг энг яхши асарлари ва илмий ишланмаларига Ўзбекистон Республикаси Давлат мукофотини бериш Комиссиясининг дастлабки йиғилиши бўлиб ўтди. Уни Комиссия раиси, Ўзбекистон Республикаси Фанлар академияси Президенти М. Салоҳитдинов олиб борди.

Йиғилишда Комиссия раисининг ўринбосари, Ўзбекистон Республикаси Президентининг Давлат маслаҳатчиси У. Азимов, комиссия аъзоларидан Ўзбекистон Республикаси маданий ишлари вазири Э. Ҳайитбоев, Ўзбекистон Республикаси Фанлар академиясининг мухбир аъзоси Б. Назаров, Ўзбекистон Ёзувчилар уюшмасининг биринчи котиби Жамол Камол, Ўзбекистон Ёшлар Иттифоқи Марказқўмининг биринчи котиби А. Орзиматов, Ўзбекистон Давлат кинокомпаниясининг раиси Х. Жўраев, «Туркистон» газетасининг Бош муҳаррири Ж. Раззоқов ва бошқалар сўз олиб, энг истеъдодли йигит ва қизларга Давлат мукофотининг берилиши мустақил мамлакатимиз келажаги ёшларга бўлган беқиёс катта ғамхўрликнинг намунаси эканлигини таъкидладилар. Шунинг учун ҳам мукофотларни 30 ёшгача бўлган энг иқтидорли олим, шоир, шифокор, санъаткорларга бериш учун ҳозирданоқ кенг ташвиқот ишларини олиб бориш кераклиги айтиб ўтилди.

Давлат мукофотига ҳужжатларни тақдим этиш масалалари юзасидан маслаҳатлар зарур бўлиб қолса, Ўзбекистон Ёшлар Иттифоқи Марказий Қўмитасига, вилоят, шаҳар ва туман қўмиталарига мурожаат қилишларини сўраймиз. Номзодларнинг ҳужжатлари қуйидаги манзилгоҳда қабул қилинади:

Тошкент шаҳри, 700011, Навоий кўчаси, 11. Ўзбекистон Ёшлар Иттифоқи Марказий Қўмитаси. «Ёш муаллифларнинг энг яхши асарлари ва илмий ишланмаларига Давлат мукофоти бериш комиссиясига» деб ёзилсин.

* * *

(Ёш муаллифларнинг энг яхши асарларига ва илмий ишланмаларига Ўзбекистон Республикаси Давлат мукофоти ва уни бериш тартиблари тўғрисидаги Низом газетамизнинг келгуси сонида эълон қилинади).

Хотира

Ватан мардларни унутмайди

1992 йилнинг 25 августидан 26 августга ўтар кечаси. Қибрай туманининг Май қишлоғи. Республика Давлат божхона қўмитаси пости. Тун. Атроф зимзиё. Қозоғистонга туташиб кетган қир-адирларга сукунат чўккан. Бундай сокин пайтларда хаёл узоқ-узоқларга олиб қочади. Саидакбар уйини, бола-чақасини ўйлади. Бири-биридан ширин фарзандлари Саҳобиддин ва Малоҳат ёдга тушади. Ўзича ширин энтикади, жилмаяди. Худо хоҳласа, эртага уларни шаҳарга олиб тушади. Музқаймоққа тўйдиради...

Аммо 28 ёшли йигитнинг орзулари орзулигича қолиб кетди. У ҳали шу постда туриб, кўп нарсани билмасди. Мана шу тунда номаълум кимсалар томонидан ваҳшийларча ўлдирилишини ҳам. Бир кун келиб, мана шу ўзи қўриқлаётган постга унинг номи берилишини-ю, хотирасига ёдгорлик ўрнатилишини ва ҳатто ана шу ёдгорликка туғилажак ўғли — Ёдгорнинг гул қўйишини тасаввур қилолармиди? Во ажаб, дунёнинг ишларини қаранг, ота ўз фарзанди билан дийдор кўришолмаса-я?

Мудҳиш тун қаърини ёриб, узоқдан машина чироғи кўринди. Саидакбар сергак тортди. Беихтиёр тўппончасини кўздан кечирган бўлди. Ҳаммаси жойида.

Машина тезликни пасайтирмади. Назоратчининг «Тўхта» ишорасига парво ҳам қилмасдан йўлида давом этди. Саидакбарнинг қуролни ишлатишдан ўзга чораси қолмаганди. Бир неча ўқ узди. Жиноятчилар ҳам қуролланишган экан, ўртада отишма бошланди. Божхона қўмитаси ходими, кичик нозирнинг ўқи бир пасда тугади. Автомати бўлмаганига роса ўкинди. Рақиблари куч жиҳатидан устун келишди. Уни ёвузларча отиб ўлдиришди. Кейин эса жасадини сувга ташлаб юборишди. Тупроқда қолган Саидакбарнинг қон изларигина қотилликдан дарак бериб турарди.

* * *

«Бугун мустақилликни мустаҳкамлаш, халқ рўзғорини бут, турмушини фаровон қилиш йўлида ҳақиқий кураш кетмоқда. Чор атрофда илгариги мустамлакачилик куч-қудратию имтиёзларини қўлдан чиқариб қўйган, иқтисодий бўҳрондан чиқолмай гангиб қолганлар бизга ҳасад ва ҳавас кўзини тикканлар.

Бундай шароитда ўз тўғри йўлингни танлаб олиб ишлаш ва яшашнинг, тинч-хотиржам, яхши яшашнинг ҳам ўзи бўлмайди. Айниқса, орамизда Ватан нималигини, миллат ва миллий ғурур нималигини билмайдиган, шахсий чўнтагидан бошқа ҳеч нимани кўрмайдиган ва ўйламайдиган кўрнамаклар изғиб юрган бир шароитда мустақиллигимизни мустаҳкамлаш учун курашишга тўғри келади. Халқимиз бахт-саодати, мамлакатимиз равнақи йўлида тиним билмаётган Президентимиз теварагига жипслашишимиз керак.

Афсуски, жанг эса қурбонсиз бўлмас экан. Саидакбар Нажимов ана шу курашнинг олдинги сафида бораётган фидойиларидан бири эди. У республикамиз, халқимиз бойлигини ноқонуний равишда бошқа юртларга олиб кетаётганларга қарши тап тортмай борар, ўзининг фуқаролик бурчини ва божхона ходими, деган шарафли номни сидқидилдан оқларди.

У навбатдаги курашда хизмат вазифасини бажараётиб, мана шу гўзал ва покиза заминда она ер бағрига бош қўйди.

У эса ўлмайди. Мана шу постда ҳамкасблари, қуролдошлари сафида туну-кун соқчилик қилади. Бугун у қайтадан тирилди».

(Ўзбекистон Республикаси Давлат божхона қўмитаси раиси, милиция генерал-майори Ўрайимжон Абдуғаниевнинг Қибрай тумани Май қишлоғидаги постга Саидакбар Нажимов номини беришга ва унга ўрнатилган ёдгорликнинг очилишига бағишланган маросимдаги сўзидан).

САИДАКБАР НАЖИМОВНИ ХОТИРЛАБ

Армон сенинг насибанг —
сағир,
Армон сенинг неъматинг —
оғу.
Хўрсинаман:
куяди бағир,
Юрагимга чўкади қайғу.
Умидим кипригида нам,
Кўнглим деворлари йиқиқ.
Не мусибат, не савдо,
не ғам,
Оппоқ тонглар
зулматга ҳақиқ.
Маккор кулиб
дайди хиёнат,
Нигоҳини чоғлар,
тўғрилар.
Қурбон бўлган
сенми диёнат,
Сени нишон
олган ўғрилар.
Бардошимнинг паймони
тўлар,
Йиқилади сабрим
уҳлари,
Ўзбекистон мангу
суянчинг бўлар,
Саидакбарларнинг
уйғоқ руҳлари.

(Икром ОТАМУРОДнинг маросимда ўқиган шеъри).

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ДАВЛАТ БОЖХОНА ҚЎМИТАСИ СОБИҚ ХОДИМИ, МАРҲУМ САИДАКБАР НАЖИМОВ ХОТИРАСИГА ЁДГОРЛИК ЎРНАТИЛДИ

1992 йил мобайнида Саидакбар Нажимов номидаги пост ходимлари томонидан ғайриқонуний равишда олиб чиқиб кетилаётган 8 миллион 270 минг сўмлик товар моддий бойликлари ушланди ва 5 миллион 760 минг сўмлик моллар давлат фойдасига мусодара қилинди. Улар орасида 3 миллион 530 минг сўмлик мева-сабзавот маҳсулотлари, 1 миллион 600 минг сўмлик озиқ-овқат маҳсулотлари, 3 миллион 900 минг сўмлик саноат моллари, 186 минг сўмлик қурилиш материаллари, 37 минг сўмлик бошқа товарлар бор.

Белгиланган тартибни бузганликлари учун 181 шахсга 53 минг сўм, шу жумладан 25 манфаатдор шахсга 19 минг сўм жарима солинди, бир фуқарога нисбатан жиноий иш қўзғатилди.

1993 йилнинг дастлабки тўрт ойи мобайнида Саидакбар Нажимов номидаги пост ходимлари томонидан товар-моддий бойликларни республикамиз ҳудудидан олиб чиқиб кетиш қоидалари бузилганлиги учун 29 автомашина ушланди ва 14 миллион 800 минг сўмлик товарлар давлат ҳисобига мусодара қилинди».

(Саидакбар НАЖИМОВ номидаги божхона пости фаолиятидан).

* * *

Ҳали республикамиздаги бирон-бир қишлоққа шунча қалам аҳли йиғилмаган. (Бу ерга оммавий ахборот воситаларида фаолият кўрсатаётган 40 дан ошиқ журналистлар ташриф буюришганди). Улар шунчаки эмас, Ватани, миллий ғурури дея шаҳид бўлган мард ўзбек ўғлонининг руҳини шод этиш ниятида, қолаверса, республикага бу ҳақда ошкор қилиш мақсадида келишган эди. Маросимга йиғилган барча кишилар — республика Давлат божхона қўмитаси ходимлари, вилоят, туман, қўшни республикадан келган ҳокимликлар, жамоат ташкилотларидан ташриф буюрган вакиллар, марҳумнинг ота-онаси, қариндош-уруғлари ва бошқа кўплаб кишилар юртнинг мард ўғлони шаънига илиқ сўзлар айтишди, хотиралари билан ўртоқлашишди. Ҳамда Саидакбар Нажимов ҳалок бўлган жойга ўрнатилган мармартошни зиёрат қилишди. Марҳумнинг руҳи шод бўлиши учун тиловат қилинди.

Зеро, Ватанини сидқидилдан севган киши ҳеч қачон хор бўлмайди. Унинг ибратли ишлари, авлодлар оша давом этаверади. Бугун ВАТАН учун жонини тиккан минглаб Саидакбарлар сафда турибди.

СУРАТЛАРДА: маросимдан лавҳалар.

Матн ва суратлар муаллифи Муҳаммад АМИН.

«Ўзбекистон Республикаси Президентига, мамлакатимиз халқига чексиз садоқат билан хизмат қилишга;

— хизмат давомида пок ва ҳалол бўлишга, юз берадиган ҳар қандай қийинчилик ва етишмовчиликларни матонат билан енгиб ўтишга;

— ўзбекларнинг дунёдаги ягона ва ардоқли Ватанига мард ўғлон бўлишга;

— унинг бойликларини юртфурушлардан ва уларнинг четдаги шерикларидан кўз қорачиғидек асрашга;

— бу йўлда бор куч-қувватимизни, билимимизни, уқувимизни ва имкониятимизни ишга солишга, керак бўлса, жонимизни ҳам аямасликка ҚАСАМЁД ҚИЛАМИЗ! ҚАСАМЁД ҚИЛАМИЗ! ҚАСАМЁД ҚИЛАМИЗ!!!»

(Республика Давлат божхона қўмитаси ходимларининг маросимдаги қасамёдидан).

(Боши 1-бетда).

Қўқон шаҳар Ёшлар Иттифоқи қўмитаси шаҳар ҳудудидаги болалар уйларини ўз оталиқларига олишган. Вилоят қўмитаси ўтган йили Наврўз арафасида вилоятдаги етимхоналар учун саксон минг сўм маблағни хайр-эҳсон сифатида ўтказиб берди. Афғон жанги иштирокчилари учун ҳар йили катта миқдорда пул сарф қилинаяпти. Ҳисобот давомида ногирон «афғончи»лар учун ўн битта аравача текинга берилди. Олтиариқ, Бағдод, Риштон ва Данғаралик ёшлар етакчилари ўз оилаларга берилаётган томорқа ерлари тақсимотини ўз зиммаларига олишди, унинг адолатли ҳал этилишига ҳисса қўшишди. Майда-чўйда танловлар ёки беллашувларни айтиб ўтириш-

нинг ҳожати йўқ. Буюк мутафаккир Алишер Навоий таваллудининг 550 йиллигини вилоятда биринчи бўлиб ёшлар ташкилотлари нишонлашди. Мана шу ҳаракатнинг ўзиёқ уларнинг миллий ва маданий қадриятларимизни эъзозлаётганликларидан нишона бўлса, ажаб эмас.

Ҳисобот даврида яхши ният билан тузилган ўн иккита «Ёшлар маркази»лари, бешта ширкат, олтита ёшларнинг илмий техникавий ижодкорлиги марказларида 900 нафардан зиёд ёшлар иш билан банд бўлишиб, 200 минг сўмликдан кўпроқ халқ истеъмоли моллари ишлаб чиқаришди. Сифатли ва мазали сабзавот ҳамда полиз экинлари етиштиришди, аҳолига салкам юз минг сўмлик техник ва маиший хизмат кўрсатишди. Бироқ, бугунга келиб вилоятдаги марказларнинг деярли ҳаммаси «синди». Турли-туман солиқларнинг кўпайиб кетганлиги, хом ашё ва ёқилғининг ўта қимматлашуви туфайли эндигина қад ростлаётган корхоналарнинг фаолиятлари тўхтаб қолди.

— Хусусий фирма ва корхоналар туппа-тузук фаолият кўрсатаётган бир пайтда етарли маблағ, имконият ва жамоага эга бўлган ёшларнинг ширкатлари, марказлари нима учун тўхтаб қолиши керак, — деди саркотиб йиғилганлар ҳузурида куйиниб. — Ҳаммасига ўзимиз айбдормиз, чунки, озгина ҳаракат қилишдан, тадбир излашдан, бошқотиришдан кўра ўз тинчимизни, ҳаловатимизни устун қўйдик.

Ростдан шунақа. Ёшлар орасида «менга нима, мен кичкина одам бўлсам, ана, катталар бошқотирсин» каби кайфиятда юрганлар ҳалигача кўпчиликни ташкил қилади. Умум ишимизга тўғаноқ бўлаётганларнинг асосий қисми ҳам мана шулар деб хулоса қилди маърузачи.

Фарғона вилояти Ёшлар Иттифоқи ташкилоти фаолиятидаги ўзига хос анъаналарни шартли равишда уч тоифага ажратиш мумкин:

Биринчиси — БАЙНАЛМИЛАЛ ТАРБИЯ. Ҳисобот даври мобайнида вилоятнинг шаҳар ва туманларида қўшни республикалардаги ёшлар билан бир қатор дўстлик учрашувлари бўлиб ўтди. Айниқса, Фарғонада ўтказилган «Ленинобод кунлари» кўпчиликнинг хотирасида ҳали узоқ вақт сақланиб қолади. Икки қардош халқ вакиллари беш кун давом этган учрашувларда вилоятнинг турли шаҳар ҳамда қишлоқларида яшаётган ўз тенгдошларининг, ишлаб чиқариш жамоалари ва ўқув юртларининг меҳмони бўлишди. Бир неча йиллардан бери Фарғона тумани билан Қирғизистоннинг Қадамжой, Риштон тумани билан Ленинободнинг Исфара туманлари ўртасидаги анъанавий алоқалар давом этиб келаяпти.

Иккинчиси: ҚИШЛОҚ ЁШЛАРИ ҲАҚИДА ҒАМХЎРЛИК. Ташкилот атрофига уюшган икки юз эллик минг нафар ёшларнинг салкам саксон фоизи қишлоқ туманлари ҳиссасига тўғри келади. Сайлаб қўйилган қўмиталарнинг бош вазифаларидан бири қишлоқда яшаётганлар ҳақида ғамхўрлик қилишдан иборат бўлиб келаяпти. Айниқса, «Ёш чорвадорлар куни»ни нафақат ёшлар, балки, вилоятнинг катта-кичик аҳолиси ташкилотнинг энг яхши анъаналари деб билишади. Вилоятнинг кўпгина туманларида қачонлардир ўртага ташланган «Қишлоқда яшайсанми, техникани бил» деган шиор эскирганича йўқ. Данғаралик ёшлар меҳаччи муҳорикорлигини ўз оталиқларига олишди, олтиариқликлар эса ўз моддий имкониятларини мустаҳкамлаш мақсадида Марказий Фарғона массивидаги қўриқ ерлардан саккиз гектар ер олишиб, у ерга сабзавот, полиз ва терак кўчатлари экишди. Бунинг нимаси ёмон? Юқоридан нажот кутгунча ички имкониятлардан фойдаланиш яхши-да!

Учинчиси: ТАЛАБА-ЁШЛАР БИЛАН ҲАМКОРЛИК. Вилоятдаги 4 та олий ва 16 та ўрта махсус ўқув юртларида эллик етти мингдан ортиқ талабалар таҳсил кўришмоқда. Республика Президентининг талабаларни ижтимоий муҳофаза қилиш соҳасида қабул қилаётган қатор фармонларининг ижросини таъминлашда Ёшлар Иттифоқи қўмиталари ҳам алоҳида ишларни амалга оширишиб келаяптилар. Ётоқхоналарда яратилган шароитлар қатъий назорат остига олинган, «Ётоқхонамиз — ўз уйимиз» танловининг самараси ҳам катта бўляпти. «Қиргулисавдо» акционерлик жамияти Фарғона политехника олий билимгоҳи Ёшлар Иттифоқини ўз оталиғига олганлиги тўғрисида илгари ҳам хабар қилган эдик. Биргина вилоят марказидаги Ал-Фарғоний номли истироҳат боғида ўтказиб келинаётган «Ёшлар баҳорни олқишлайдилар», «Ёшлар сайли», «Фарғонанинг олтин кузи» сингари кўнгилочар маросимлар талабаларнинг бўш вақтини намунали ташкил этишда ижобий самарасини бермоқда. Яқинда бўлиб ўтган республика тиббиёт талабаларининг биринчи «Талабалар баҳори—93» анжумани ҳам Ёшлар Иттифоқининг ташаббуслари маҳсулидир.

Конференцияда вилоятдаги кўплаб жамоат ташкилотларининг раҳбарлари, ХДПнинг жойлардаги Кенгаши раислари, ҳарбийлар иштирок этишди. Ҳисобот маърузасида ҳам улар билан давом этиб келаётган ҳамкорликнинг бугуни ва эртаси ҳақида гап-сўзлар бор эди...

Минбардан туриб, айтилган муаммоларни бирма-бир санаб ўтирмоқчи эмасмиз, ёзаверишдан, айтаверишдан ҳеч нарса ўзгариб қолаётгани йўқ. Уларни ўз ўрнида ҳал этиш тўғрисида шаҳар ва туманларда бўлиб ўтган барча конференцияларда гапирилди. Вилоят конференцияси ҳам маърузани, музокарачиларни тинглаб, «атрофлича муҳокама қилиб» ташкилот фаолиятига «қониқарли» деб баҳо берди, тегишлича қарорлар қабул қилди. Энди ҳамма гап ўша қарорларнинг ижро этилишида қолди, холос.

Эътибор берган бўлсангиз, Фарғона вилояти Ёшлар Иттифоқи ташкилоти конференциясида сўзга чиққанлар, билдирилган фикрлар ҳақида тўхталиб ўтирмадик. Бизнинг назаримизда музокарачилар ташкилотнинг катта анжуманида кичкина ташвишлар билан ўралашиб қолгандек бўлиб туюлди. Билдирилган фикрлар, муаммою ҳасратлар, тор доирадаги ҳисоботларнинг биринчи сал кўйида — шаҳар ва туман ташкилотларининг конференцияларида эшитгандик.

Конференция иштирокчилари вилоят қўмитасининг Низомини ва янги таркибдаги котиблар Кенгашини тасдиқладилар. Алишер Тешабоев биринчи котиб этиб, Азимжон Мамадалиев котиб этиб сайланди.

(Шу ўрин учун: ЁЗСА ҲАМ, ЁЗМАСА ҲАМ БЎЛАДИГАН ИЗОҲ: Бўёғига Алишер учун ишлаш унчалик осон кечмайди, сабаби ҳали у ёш, маош олиб ишлайдиган ходимлариям озчилик. Барибир ишлаш керак, ишлаганда ҳам қойиллатиб ишлаши керак. Чунки уни яна «биринчи» этиб сайлашди. Ташкилотни нималар кутаяпти, бу аввало, унинг йигитларига, ўзига боғлиқ эди. КУТИШ фурсати ҳам, ТАРАДДУД НУҚТАСИ ҳам орқада қолди. Елкадаги масъулият икки чандон ортди. Қолаверса, Алишер Марказқўмнинг биринчи котиби ишлаб кетган курсида ўтирибди...)

Конференция ишида вилоят ҳокими Мирзажон Исломов, ҳокимнинг ўринбосари Муҳаммадали Маҳмудов, вилоят касаба уюшмалари Кенгашининг раиси Аҳаджон Мансуров, ХДП вилоят Кенгашининг раиси Абдурашид Мирсалимов ва Ўзбекистон Ёшлар Иттифоқи марказий қўмитасининг саркотиби Адҳамжон Орзиматовлар иштирок этишди.

Айтгандай, конференцияга Фарғона шаҳридаги «Мафтун» фирмаси ҳомийлик қилганлигини айтиб ўтиш таъбирга жоиздир...

Рустам БОЙМАТОВ,
«Туркистон»нинг ўз мухбири.
Фарғона вилояти.

ТАРАДДУД НУҚТАСИ

Ўшал кун келур...

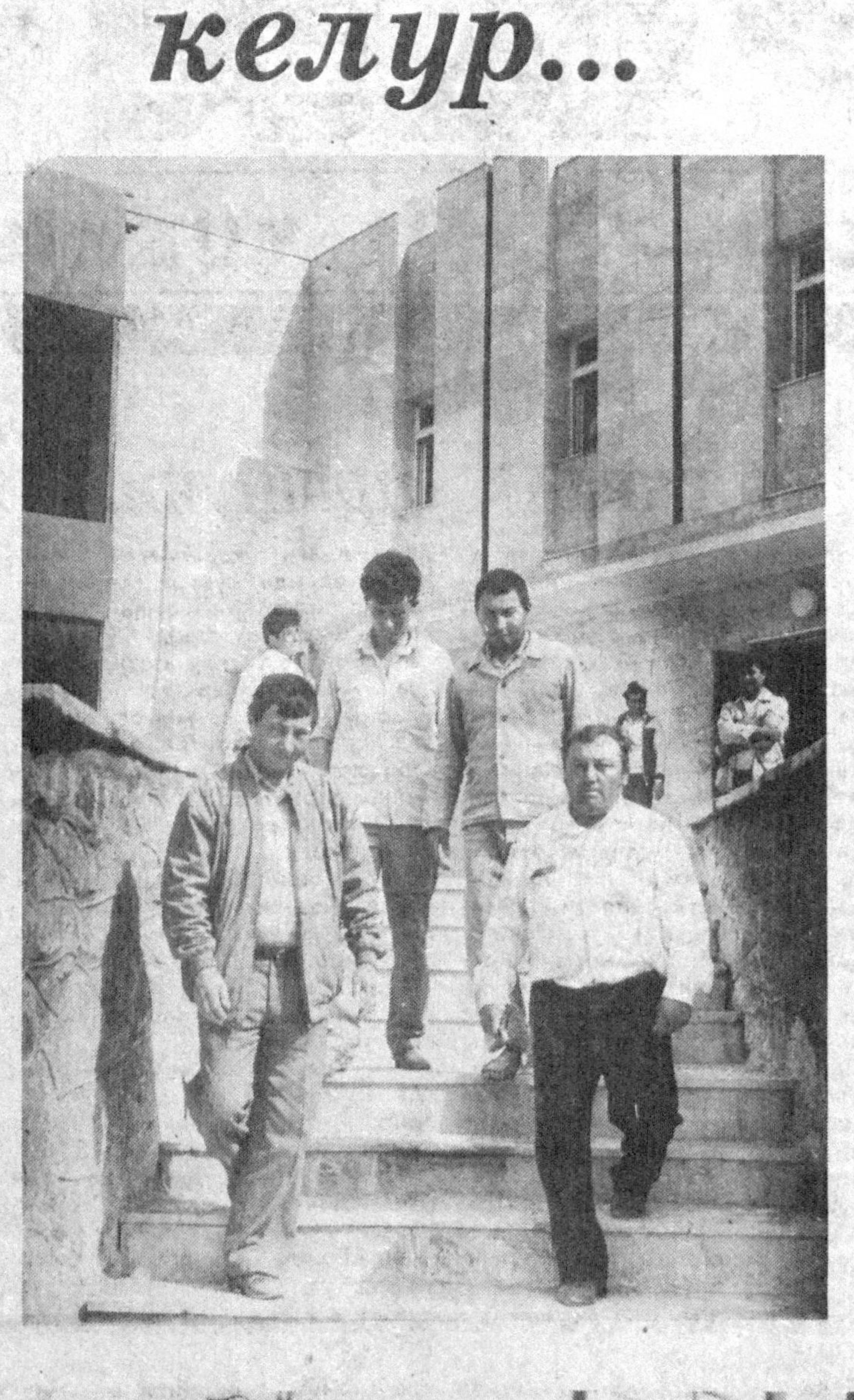

Бир гал вилоят ҳокими Маркс оға Жуманиёзов ҳудудларда ўсиб бораётган ишсизликни тамомила бартараф этиш, мунтазам ишчи ўринларни очиш учун қилинаётган сайи ҳаракатларни санаётиб, боғотликларнинг келажагини шундай тасаввур қилдилар: «Раҳматлик Искандар ака Дўсов Боғотда улкан чинничилик заводи қуриш орзусида эдилар. Нариманов номли хўжаликда бундай корхонанинг ўзаги ташкил этилганди-да. Мана энди ўша замонлар келяпти. Қурилиш ҳажми миллиард сўмлар билан баҳоланадиган шундай улкан комбинат қурилишига киришилди. Тўғри, бу пахтани қайта ишлашга ихтисослашган йирик бирлашма бўлади. Айни пайтда унга ёндош тарзда чинничилик бўлими ҳам қурилади».

Боғот деганимиз асосан қишлоқ хўжалигига асосланган ноҳия. Аҳолиси яқин йилларда юз минг нафарга етади. Собиқ Нариманов, ҳозирги Искандар Дўсов номли жамоа хўжалигидаги ўнлаб кичик саноат корхоналари ва туман марказида бир неча йил муқаддам иш бошлаган тўқимачилик ва тикувчилик комбинатларини айтмаса, кун келиб аҳолини иш билан таъминлашда, иқтисодини кўтаришда муаммолар туғилиши табиий. Жаҳон иқтисодиётининг рад қилиб бўлмас қонуниятлари ҳам борки, хом ашё сотган ҳеч замонда бой бўлмаган. Бўлсада вақтинча. Табиат ато қилмиш неъматларнинг адоғи кўрингунча...

Ана шуларни ўйласак, боғотликларнинг ушбу қурилишдан жуда умидлари катта. Сизга ҳазилми, унда камида уч ярим минг нафар киши ишлайди. Ушбу комплекс йилига 5 минг тонна толани қайта ишлаб, тайёр маҳсулотга айлантиради. Ёки туман хўжаликлари ҳар йили етиштирадиган пахта ҳосилининг ярмиси шу комбинатда ишланиб тайёр газмолга айланади. Бундан йил — ўн икки ой далада куни ўтадиган деҳқон биринчи навбатда манфаатдор. Толани сув текинга қайсидир ҳудудларга олиб кетишмайди. Қолаверса, шу деҳқоннинг ўғли-ю-қизлари шу ерда ишлайдилар, одамларга ўхшаб яшайдилар...

Тўрт бўлимдан — ип йигириш, калавалаш, гул босиш ва тўқувчилик комплекси босқичма-босқич ишга туширилиши учун ҳозирда кенг майдонда чинакам ишлар авж олдирилиб юборилган. Қурилишни «Туямўйингидрострой» ташкилотининг биринчи ва иккинчи ускуналашган қурилиш бошқармалари битказишни зиммаларига олишган.

«Шу йил охиригача биринчи босқичини ишга тушириш ниятимиз бор, — дейди ноҳия ҳокимаси Шакархон Хўжаниёзова. — «Узлегпром» бирлашмаси катта ёрдам бермоқда. Дастлабки босқичини ишга тушириш учун 350 миллион сўм маблағ бизнинг ҳисобдан талаб қилинарди. Худди шу маблағни «Боғот» давлат хўжалиги ажратадиган бўлди. Комбинатга Швециянинг «Хоринг Корс» фирмаси ускуна-жиҳозлар етказиб берадиган бўлган. Бизда шундай улкан корхона қурилиши бошланганидан жуда хурсандмиз. Айниқса, бирлашма раиси Ўктам Қўчқоровдан. Ахир, ҳозирда бир кило тола жаҳон бозорида бир доллардан пулланаётган бўлса, ундан ишлаб чиқариладиган тайёр маҳсулот уч долларга сотилади. Мана — кони фойда!

Ҳозирги тахминий ҳисоб-китобларга қараганда туманда уч минг нафарга яқин ишсиз бор экан. Бу муаммо эрта-индин ўз-ўзидан барҳам топиши демак бор гап. Буни қўя турайлик. Деҳқоннинг бири икки бўлмади, деб куйиниб ёзганимиз-ёзган. Шундай қилса бўларканки, ҳатто бири учга айланаркан.

Энди жадаллик иш мезонига айланган қурилиш майдонига бир қур назар ташлайлик. Туман марказига яқин жойдан ўн беш гектар майдон бўлғуси комбинат учун ажратилган. Барча биноларнинг пойдевори битди. Энди бино кун сайин қад ростламоқда. Эрта-индин зарур ускуналар ҳам келтирила бошласа, бу ёғи ёз — ишлаш осон кечади, узилишлар бўлмайди. Демак, белгиланган муддатда комбинат дастлабки маҳсулотини беришига ишонса бўлади.

Ҳа, дарвоқе, туман марказида замонавий типдаги, жуда ҳашаматли чойхона ҳам ишга тушиш арафасида. Уни туман дон маҳсулотлари комбинати ўз маблағидан бунёд этди.

Шунча рақам-у далолат-лардан сўнг ҳам гап сотиб, бир туман келажагига ҳамду сано ўқиб ўтириш ортиқча. Бу айни пайтда мустақиллик йўлига кирган давлатимизнинг келажаги ҳам. Унинг бир кичик ҳудуди — улкан организмнинг бир ҳужайраси деган гап.

Ўша фаровон кунлар келишига биз ишондик.

Р. ҲАСАН.

СУРАТЛАРДА: Боғотдаги улкан комбинат ва чойхона қурилишидан лавҳалар акс этган. Суратларга муҳрланган дақиқаларнинг ўзиёқ ишларнинг кўламини кўрсатиб турибди.

Ж. ҚОЗОҚ суратлари.

ВЕРТОЛЁТ ҲАЛОКАТИ

Россия—Франция этнография экспедицияси аъзолари тушган вертолёт 15 май куни Чукоткадаги Нутепельмень манзили яқинида фалокатга учради: Шмидт буруни посёлкасидан парвоз қилган вертолёт қуюқ туманга тушиб қолди. Командир Михаил Путинцев машинани ёруғликка олиб чиқиш учун булутни ёриб ўтишга уринди, бироқ вертолёт ерга урилиб, учга бўлиниб кетди. 17 йўловчи ва уч экипаж аъзосидан 8 киши ҳалок бўлди, 11 киши оғир яраланди. РАТА—ТАСС мухбирининг хабар қилишича, «ИЛ—76» юк ташувчи ҳарбий самолёт омон қолганларни ва марҳумларнинг жасадларини Москвага олиб келди.

«Оқ йўл»ни ундан оласиз

Ўзбекларни жаҳон миқёсида кўришни истайман», дейди амриқолик ўзбек қизи **Мунаввар ОЛҒУН.**

Амриқоликлар. Улар яхши биладилар шарқ маданиятини, шарқ илмию ўтмишини. Навоийни биладилару, аммо ўзбекни билмайдилар. Улуғбекни ўргангану нечундир, ўзбекни билмайдилар. Бобурни ўқишгану, ўзбекни билмайдилар. Дариғо, не ажаб. Берунийни билмайдилар. Балки, ноўриндир улардан ранжимоқ. Ўзбекчи, ўзбек биладими ўзлигини. Мен 70 йил орқага чекинолмайман. Кўрганим шу — ўттизнинг ўзиёқ кўп нарсаларни «коллективлаштириш»га етиб ортмадими?

Толейингда бор экан яшаш,
Гоҳ қон ичдинг, гоҳида шароб.
Бўлмай туриб юртим хомталаш,
Бош устингга келди инқилоб.

Мунаввар билан суҳбатлашиб ўтирибману хаёлимдан шу сатрлар бир зум нари кетмайди. Беш йил олдин «Теппангда ҳилпирар эрк байроғи», деб юрган бўлсам, Мунаввар ҳам онасидан олис ва кўҳна Ўзбекистон ҳақида сеҳрли эртакларни эшитиб юрган бир қизалоқ эди. Бизни бугун инқилоб бирлаштирди, истиқлол бирлаштирди. Биз бу кунни интиқ бўлиб кутдик. Улар (хориждаги ўзбеклар биздан-да, ташнароқ кутганлигини Мунавварнинг ўткир ва синовчан нигоҳидан ўқиб олиш мушкул эмас эди.

Ҳамсуҳбатимнинг ўзбек тилида гўзал, равон сўзлашини билиб, қулфи-дилим очилиб кетди. Саволим ҳам шу хусусда эди.

— Ота-онам асли наманганлик. Боболаримиз 1832—1933 йиллар Амударё орқали аввал Афғонистонга, сўнгра Туркияга бориб, у ерда йигирма йил яшашган. 1975 йилдан то шу кунгача Амриқода яшаяпмиз. Давлат тилини ҳурмат қилган ҳолда, бир неча чет тилларда сўзлаша олсак-да, аммо оилада фақат ва фақат ўзбек тилида гаплашамиз.

— Ўзбекистонга биринчи марта келишингизми?

— 1991 йили ТошДУ муаллими Рустам Шариповнинг Амриқога ташрифи оила аъзоларимизни беҳад қувонтирди. У киши ҳам наманганлик экан. Рустам ака Тошкентга қайтгач, 6 ойдан сўнг дараклаб дадамнинг жиянларини топибдилар. Табиийки, биз ўз туғишганларимиз қошига ўша йилиёқ келдик. Бир ойдан ортиқ Наманганда яшадик. Ва аямнинг қариндошлариниям сўроқлаб топдик.

— Ўзбеклар бир-бирларингизни йўқлаб турасизларми?

— Албатта. У ерда ҳам «Туркистон—Амриқо» жамияти фаолият кўрсатади. Жамиятнинг аёллар қўмитаси, ёшлар қўмитаси бор. У ерда миллий урф-одатлар, анъаналар, миллий байрамлар, ҳатто фольклор санъати — ҳамма нарса ўрганилади. Бирор маърака ёки хатмларимиз бир-биримизсиз ўтмайди.

— Дадангиз қандай юмуш билан машғуллар?

— Тижорат билан, ҳозир нафақадор (пенсияда)лар. Акаларим ота касбини эгаллашган.

— Сиз Ўзбекистон тарихи ва маданиятига шунча ихлос қўйибсиз. Адабиётимизни ҳам ўқиб турасизми?

— Амриқода ўзбек адабиётини ўқимоқ учун кирилл алифбосини мукаммал билмоқ керак. Мен ўзим мустақил бу алифбони ўрганиб, Чўлпон, Фитрат, Эркин Воҳидов, Жамол Камол асарлари билан танишиб чиққанман. Амриқода ўзбек деган миллат борлигини кўпда билишавермайди. Улар учун ҳамма рус, русиялик. Истардимки, ўзбек ёшлари чет тилларни жиддий ўрганишса. Турли ривожланган мамлакатларга бориб, у ердаги ижтимоий ҳаётга аралашсалар. Таълим системаларини, иқтисодиёт системаларини ўртоқлашиб қайтсалар. Яна адабиётга қайтиб айтадиганим ҳам шу: Тил билганни — эл билади. Ўзбек ёшлари иқтидорли, илмли, меҳнаткаш. Мен уларни жаҳон миқёсида кўришни истайман.

Мунавварни меҳмон дейиш тўғри бўлмас. Меҳмон — шаҳар айланади, музейларга боради. Бухорою Самарқандларни томоша қилади. Мунаввар ҳам, албатта, бу каби истаклардан холи эмас. Фурсат топиб бажону дил ҳаммасини кўради. Ҳозирча, ишлаш керак.

Дарвоқе, у эндигина 24 баҳорни қаршилаган. Нью-Йорк университетининг инглиз тили ва адабиёти факультетида таҳсил олган. Сўнгра Коламбио университетида Ўрта Осиё тарихи ва маданиятига оид билимларни ўзлаштирди.

Айни пайтда Тошкентда. Таълим ва тил ўрганиш бўйича Амриқо ҳамкорлик ташкилотида фаолият кўрсатмоқда. Яъни инглиз тилини пухта биладиган, хорижда ўқиш истагида юрган ёшларга йўл-йўриқ кўрсатади. Амриқо сари қўйилган қадамга биринчи «оқ йўл»ни у тилайди. Пойтахтнинг кўпгина мактабларида бўлдим, — дейди у. — Нима учундир ўзбек тилида ўқитиладиган аксарият мактабларда чет тилига унча эътибор беришмайди. Бу эски тузум асорати, деб биламан. Хатоларни эса кўплашиб тузатмоқ даркор.

Қаноат БОЙХОН қизи.

СУЛАЙМОН ДЕМИРЭЛ — ТУРКИЯ ПРЕЗИДЕНТИ

РАТА—ТАСС мухбирининг Анқарадан хабар қилишича, шу пайтгача Туркия Бош вазири лавозимида ишлаб келган машҳур давлат арбоби, Тўғри йўл партиясининг Бош раиси Сулаймон Демирэл якшанба куни Туркия Республикасининг тўққизинчи президенти этиб сайланди. Социал-демократик халқ партиясининг раҳбари Эрдал Иненю бугунги кундан бошлаб Бош вазир вазифасини ижро эта бошлади. Мамлакат Президенти холис бўлмоғи учун бирон партиянинг аъзоси бўлиши мумкин эмаслиги сабабли Тўғри йўл партиясининг яқин бир ярим ой ичида бўладиган съезди унинг янги раҳбарини сайлайди.

БАҒДОД АЙБЛОВНИ РАД ЭТДИ

Бағдод ўтган ой Қувайт сафари чоғида Жорж Буш ҳаётига суиқасд уюштирганлиги ҳақидаги айбловни рад этди. Саддам Ҳусайннинг матбуот алоқалари бўйича вакили Абдул Жаббор Муҳсиннинг айтишича, АҚШ собиқ президенти Форс кўрфазидаги можаролар пайтидаёқ Ироққа қарши кучларга етакчилик қилиб, «ўз жонига қасд қилган эди». Шундай экан у «ироқликлар учун марҳум ва портлатгич сарф қилишга ҳам арзимайди». Бағдодга айб тақашдан мақсад эса, Муҳсиннинг айтишича, Амриқонинг Ироққа нисбатан янгидан ҳужум уюштиришга уринаётганидир.

БУ КЎҲНА ДУНЁ

ВОҚЕАЛАР·ХАБАРЛАР·ҲОДИСАЛАР

ХОРИЖДА НИМА ГАП?

БИЛЛ КЛИНТОН маъмурияти космосда ракетага қарши мудофаа тизимини вужудга келтириш ва жойлаштириш режаларидан воз кечади, деди АҚШ Мудофаа вазири Лес Эспин пайшанба куни Пентагонда журналистлар билан бўлган суҳбатда. «Самовий урушлар» дастури даври тугади. Совет Иттифоқи барбод бўлгани бу дастурнинг тақдирини ҳал қилди», — деди у.

* * *

НЕФТЬ ЭКСПОРТ қилувчи араб мамлакатлари ташкилоти (ОАПЕК)нинг Қоҳирада ўтказилаётган мажлисида ташкилотнинг қароргоҳини Қоҳирадан Қувайт пойтахтига кўчиришга қарор қилинди. Ироқ қўшинлари 1990 йил августида Қувайтни босиб олиши биланоқ қароргоҳ Қоҳирага вақтинча кўчирилган эди.

«Саут ал араб» радиостанциясининг хабар қилишича, ОАПЕК ташкилотига 11 араб давлати бирлашган. Дунёдаги барча нефть заҳираларининг ярмидан кўпроғи шу давлатлардан топилган. Ўтган йили араб мамлакатлари нефть экспорт қилиш туфайли 95 миллиард доллардан кўпроқ даромад олди.

* * *

ИОРДАН ДАРЁСИНИНГ ғарбий соҳилидаги Наблус шаҳрида Исроилнинг икки аскари пистирмага дуч келиб, яраланди, биттасининг жароҳати оғир. Бу ҳужум учун масъулиятни Ҳамас Ислом ҳаракати зиммасига олди. Воқеа содир бўлган жойга етиб келган Исроил армияси бош штабининг бошлиғи Эхуд Барак буни «жуда жиддий можаро» дея атади.

Рамаллаҳ шаҳрида ниқобли кишилар Бейтин қишлоғи оқсоқолини чавақлаб кетишди. 82 яшар оқсоқол хизмат вазифасига кўра, Исроил маъмурияти вакиллари билан мулоқотда бўлар эди. Экстремистлар илгари ҳам фаластинлик оқсоқолларни «сотқин»лар жумласига қўшиб, жазолаган эдилар.

* * *

ИСРОИЛ АСКАРЛАРИ Ғазо туманидан Мисрга ўтмоқчи бўлган олти арабни отиб ташлади. «Ал аҳром» газетасининг ёзишича, чоршанба куни Ғазо ноҳиясида ўлдирилган фаластинлик йигит ногирон эди. — Беш йил муқаддам босқинчилар билан тўқнашувда оғир яралангандй.

ДАНГ-БАРАНГ ОЛАМ

ПИВО БАЙРАМИ

● ЧЕХЛАРНИ биламиз, пивохўр халқ. Арақдан ҳам пивони хуш кўришади. Бироқ эндиликда поляклар ҳам улардан ўтиб тушмоқда. Ҳатто яқинда Польша пивохўрлар партиясининг ҳукумат парламентидаги 12 депутати ташаббуси билан 1 Бутунпольша пиво байрами ўтказилди. Бу байрамда пиво ичиш бўйича рекорд ўрнатиб, Гиннеснинг «Рекордлар китоби»га номи зикр этилганлар ҳам бўлди. Масалан, 30 нафар пивохўр 12 соат давомида 400 литр пиво ичибди-я! Агар буни 30 кишига тенг бўладиган бўлсак, ҳар бирига 26 ярим бокалдан тўғри келади.

Пивохўрлар байрамини ўтказишдан мақсад, — дейди депутатлардан бири, — бошқа алкоголли ичимликлардан кўра енгилроқ саналмиш пивони тарғиб қилиш, сал «маданиятли маст» бўлишни ўргатишдир.

ТОСИКАДЗУ ЮҚОРИ ҚАВАТДА ЯШАШНИ МАСЛАҲАТ БЕРМАЙДИ

● ЯПОН олими, профессор Тосикадзу Юкава мактабгача ёшдаги болалари бор оилаларни юқори қаватда эмас, аксинча, пастки қаватларда яшашга чақиради. Сабаб: юқори қаватда яшаган болалар пастдагиларга қараганда секин ривожланаркан.

Профессор Нара шаҳрида минг нафар болалар орасида кузатиш олиб бориб, шундай хулоса чиқарди. Маълум бўлишича, бешинчи қаватгача бўлган уйларда яшаган 3 ёшдан 5 ёшгача бўлган болаларнинг 80 фоизи мустақил кийиниб-ечинса, 14-қаватдан юқорида яшаётганларнинг атиги 50 фоизигина бу ишни зўрға бажара оларкан, холос.

Профессорнинг гапига қараганда, юқори қаватда яшаётган болаларнинг тоза ҳавода кам сайр қилиши, ташқарида ўйнамаслиги, умуман кам ҳаракат қилиши, уларнинг ривожланишига салбий таъсир кўрсатар экан.

Тарихнинг ўқилмаган саҳифалари

ХАЛҚҚА МУНОСИБ ЎҒЛОН ЭДИ

1

МУҚАДДИМА ЎРНИДА

«ЎЗБЕК САТИРАСИ бизнинг биринчи даврда Туркистонда пролетариат ҳокимиятини мустаҳкамлаш, аксилинқилобий кучларга қарши қаттиқ кураш ва давлат аппаратларидаги бюрократизм ва сансалорликларга раҳмсизлик зарба бериши учун турмушғо чақирилғон эди. Асосан ўзбек сатираси бу вазифаларни бажаришда шўролар ҳукуматига муҳим ёрдамларни етказишка муваффақ бўлди».

АНҚОБОЙ

(«Муштум» альбоми, 1931 йил 7-бет).

«МАТБУОТИМИЗ ўн йил ичида босиб ўтқон йўл мураккаб шароитда миллий қадриятларни оёқ ости бўлиш холлариғо ҳам, хотин-қизлар озодлиғи йўлидоғи тўсиқларғо ҳам қақшатқич зарба беришқо зўр киришди».

АНҚОБОЙ.

(«Матбуотимиз ҳоли»дан).

«АНҚОБОЙ турмушимизнинг ҳамма соҳаларидан хабардор ҳолда мақолалар ёзган бўлса ҳам, у асосан ўзбек вақтли матбуоти ишини яхшилашда, қолаверса ўзбек радиоси иши савиясини кўтаришда улкан ишлар қилган катта журналист эди. У журналист бўлиб туғилди ва шу улуғ номни пок асраб ўтди».

Сулаймон АЗИМОВ,
Ўзбекистонда хизмат кўрсатган фан арбоби, фахрий журналист.

ТАРИХНИНГ тантилигига ҳамиша қойил қолиб келганман. Тарих бор ҳақиқатни гапиради. Унинг уммон янглиғ қалбида ақл бовар қилмайдиган воқеалардан тортиб, кўз илғамас кичкина ҳодисалар, жаҳонни ларзага келтирган буюк ва мудҳиш воқеаларгача тарихий ҳақиқат сифатида сақланади: тарихий шахслар, буюк алломалар, ноёб истеъдодлар ҳақидаги маълумотлар зикр этилади.

Ҳа, шундай. Биз ҳикоя қилмоқчи бўлган ана шундай ноёб истеъдодлардан бири, ўша 20- ва 30-йиллар ўзбек журналистикаси ва драматургиясида салмоқли ўрин эгаллаган, келиб чиқиши бир кичкина тоғлик жой — Бахмалдан бўлган Анқобой Худойбахтиевдир.

Давлат хавфсизлик қўмитасининг шу кунгача қулфлари очилмай келган ҳужжатасровидаман. Ошкоралик, демократия ва озодлик бу мустаҳкам қулфларни бизга очиб берди.

Ёруғлик кўрмай сарғайиб кетган «жиноий иш»ларни синчиклаб кўздан кечираман. Айниқса, мени қизиқтирган соҳа — ўзбек журналистикаси дарғалари тақдирлари ва ҳаётларига доир «иш»ларни ўрганиш бўлганлиги учун навбатдаги мавзу — Анқобой Худойбахтиев қисмати муаммосига эътибор қаратаман.

Мана, қўлимда ҳужжатасровда сақланмоқда бўлган **«П-27705-иш», «П-22945-иш»** ҳамда **«5294-иш»**лар. Бу «иш»лар таркибида машҳур журналистлар — М. Усмонов, К. Алимов, М. Рамзи, А. Худойбахтиев[1], Қ. Берегин, К. Сорокин, А. Айюб, Наим ва Носир Саидийлар каби ўнлаб улуғларнинг ва туҳматлар негизидаги қатағонлик «ҳужжатлари» билан боғлиқ бўлган кайфиятлар ифодаси...

Ҳурматли муштарийлардан минг бор узр сўраган ҳолда ҳужжатасров материаллари ҳикояларини вақтинча тўхтатиб, атоқли журналистнинг вояга етган муҳит ва у билан боғлиқ бўлган ҳаётий воқеалар, туғилиб ўсган қишлоқдаги авлод-аждод ва таниш-билишлар, қолаверса, у билан бирга ўқиган табаррук отахонлар берган гувоҳликлар хусусида тўхталамиз.

1993 йил, 22 январь. Жиззах вилояти Бахмал туманининг тоғлар, тепаликлар бағрида қад кўтарган маркази — Ўсматдаман. Туман марказидан ярим километр узоқликда Юмалоқбош қишлоғи бор. Бу ерда бундан 98 йил муқаддам Анқобой исмли бола туғилган. Анқобой аканинг ота-онаси, хотини ўтиб кетган, бу ерда Анқобой Худойбахтиевнинг укаси Ўрозбой яшайди. Икки фарзанди Самарқандда қўним топган. Улар билан учрашиб, оталари ҳақида хотира олишдан кўра бу ҳақда унинг ҳамқишлоқлари, дўстлари, танишлари, катта ёшдаги қариялардан маълумотлар олиш маъқул туюлди.

Ҳовлидан Ўрозбой аканинг иккинчи ўғли Сафар чиқди. Хонадонга таклиф этди.

Маълум бўлишича, Худойбахти ота Ўсмат қишлоғида биринчи банкбоши бўлиб, у жуда катта нуфузга эга бўлган экан...

Суҳбатимиз энди бошланаётган эди ҳамки, ҳовлига Анқобой аканинг катта укаси Эшбой Худойбахтиевнинг бош фарзанди Соатмурод кириб келди. Суҳбатимизга аралашгач, журналист ҳақида билмоқчи бўлган масалаларимиз кўнгилдагидек кўча бошлади.

— Амакимиз — опоқ отамиз ҳақида шахсан мен ўзим бир нарса дейишим қийин. Бироқ отамиз эслатган, у ҳам бўлса амакимиз оқланганларидан сўнгги айрим маълумотларни айтиб беришим мумкин: опоқ отамиз Худойбахтининг бош фарзандлари Анқобой, кейингилари Эшбой — менинг отам 1907 йилда туғилган эдилар. У киши 1972 йилда вафот этдилар; кичик амаким Ўрозбой 1909 йилда туғилган эдилар. Бу киши 1988 йили вафот этдилар. Бу амакимдан мана кўриб турганингиз Сафарбой, унинг ҳисобчи бўлиб ишловчи акаси Мирзаахмад, опаси Бувиасал деган фарзандлари бор. Катта амаким Анқобой ҳақида 1960, ҳатто 70-йилларда ҳам оғиз оча олмасдик, — деди-да, Соатмурод узоқ ўйга чўмди. Андак дақиқа ўтгач, чуқур хўрсиниб сўзида давом этди:

— Амакимнинг Самарқандда икки фарзандлари бор, уларни ҳам яқинда таниганмиз. Ўғиллари Ўткин, ҳозир 70 ёшга бориб қолганлар: қизлари Ҳақиқатхон ҳам 60 ёшларга бориб қолган бўлсалар керак, бу киши тиббиёт фанлари номзоди, ажойиб шифокор...

— Амакингизни яхши биладиган, бирга ўсган тенгдошлари борми, — савол ташлайман. бу ҳақда тўлароқ маълумотлар олиш ниятида.

— Бундайлар бор. Биттаси бор эди, Баҳром Иброҳимов деган жуда ўткири. Лекин у киши яқинда қазо қилдилар. У амакимни жуда яхши биларди: ўзи шоир, журналист эди. Ҳозир яна биттаси бор, айтишларича, амаким билан бирга ўқиган. Оти Норбой ота, яна биттаси Абдусаттор махсим Аҳмад ўғли, ҳозир 83 ёшга кирдилар. У кишининг укалари районнинг катта домласи Абдуғаффор махсим, яна 82 ёшни уриб қўйган Тўғонбой Раҳмонқул ўғли бор, улар ҳам амаким ҳақида кўп гапларни айтиб беришлари мумкин.

Ўша куни ҳафтанинг жумаси эди. Айтишларича, бу кунда Ўсматнинг барча қариялари, жумладан номлари зикр этилганлар ҳам марказдаги 1-масжиди жомеға ибодатга номозга келишар экан. Биз одоб нуқтаи назаридан пешин ўқилишидан анча олдин ушбу масжидга бордик.

Масжиднинг тахминан 20 метрлар узунликдаги кенг залига тўшалган палос ва гиламлар атрофига тартиби билан ўтиришган 50 чоғли отахонлар билан таъзим бажо келтириб сўрашаман, сўнг Норбой ота ёнига чўкка тушаман. Анқобой ака шахсияти, ёшлиги, руҳияти ҳақида маълумотлар тўплаб юрганимни билдираман. Оталардан бешўнтаси ўз билганлари тўғрисида ўйдим-чуқур гапларни айтадилар. Қоғозга тушираман. Булар орасида Норбой ота билан Абдусаттор махсимларнинг ахборотлари ва

2

ҳикоялари ўзининг пухта ҳамда ишонарлилиги билан диққатини тортди.

ОТАХОНЛАР — ЖОНЛИ ТАРИХ

— ЎҒЛИМ, — дея гап бошлайди Норбой ота Шоди ўғли ажин босган юзларини қўлидаги оқсуруптан ясалган дўрра билан артаркан кўзига ёш олиб, — бизни ҳам сўраб келадиганлар бораркан, раҳмат! Мен ҳозирда қишлоғимизнинг энг ҳурматли кишиси Анқобой билан 1912—1915 йилларда худди мана шу ўтирган жойингизда, масжиди жомеда бирга ўқиғонман. Иккаламизнинг ёшимиз тенг эди — у ҳам бешинчи йил, манам. У баҳорда, мен ёзда туғилганман. Қолаверса, Юмалоқ бошда бир маҳаллада ўсдик. Бизнинг муаллимимиз Бобожон домла эди. Биз тўққиз киши, шоир Баҳром Иброҳимов ҳам шу катта муллада «Ҳафтияк» ва «Чоҳор китоб»ни ўрганганмиз. Баҳром биздан 2-3 ёш катта бўлса ҳам домламизнинг ўткирлиги учун бизга қўшилиб ўқирди. Худо раҳмат қилсин Баҳром акани. У кўп йиллар чет элларда ишлаб келди, дилтортар шоир эди. Яқинда — беш-ўн йил олдин шу қишлоқда қазо қилди.

— Ўша пайтларда — инқилоб арафасида Анқобой ака билан Баҳром акалар ҳамиша бирга юришар, бири шеър ёзиб қишлоқ аҳлига мароқ билан ўқиб берса, бири қишлоқда чорва боқиб юрган пайтлари тўғрисида ҳикоялар ёзиб, артистларга ўхшаб ўқирди, — гапга аралашди Абдусаттор махсим ва Норбой отадан гапни бўлганлиги учун узр сўраб қўшиб қўйди. — Мен сизлардан 5 ёш кичик бўлсам ҳам ўша инқилобгача ва ундан сўнгги қишлоғимиз ҳаётини, шахсан Анқобой акани яхши биламан.

— Тўғри айтасиз, Абдусаттор, — сўзида давом этди Норбой ота, — биз етти ёшимизгача тоққа чорва ҳайдаб қўй боқардик. Худойбахти отада юзга яқин қўй-эчки бўларди. Анқобойнинг отаси ўзига тўқ, обрўли одам эди. У Ўсматда банк боши — банк бошқарувчиси эди. Уни ҳамма ҳурмат қиларди. 1912 йили Бобохон муллага ўқишга бориб, уни 1915 йилда питирдик. Анқобой ўқиш, ёзишга жуда пеш эди, аъло ўқирди. Кўпинча муаллимимиз ишлари чиқиб қолса, дарсни Анқобойга «сен ўргатиб тур», деб ташлаб кетардилар. Анқобой катта бўлсам, қишлоғимиз одамлари, тоғу-тошлари, булоқ ва боғлари ҳақида китоблар ёзаман. Маҳмуд Беҳбудийга ўхшайман, деб кўп гапирарди.

Дарҳақиқат. Бахмал қишлоғи ва унинг кишилари ҳақида қанча ёзсанг оз. Ёзувчи ва журналистнинг бу орзулари армон бўлиб қолди...

Сиз ўша иқтидорли ёзувчи Нурали Қобул таърифлаган Ойқор тоғларида, Зомин билан туташиб, Жомбой билан елкадош бўлган дарғаларда бўлганмисиз? Агар бу ерларга ташриф буюрмаган бўлсангиз, билиб олинг: Бахмалнинг гилам янглиғ тоғ ёнбағирлари, бахмал каби мулойим, юмшоқ, хушфеъл инсонлари, шифобахш зилол сувлари, тоғ тубидан сизиб чиқувчи сут каби сон-саноқсиз чашмалари сизни бир умр сиҳатлик ва шодлик кайфиятига ошно қилади. Тоғ кўтарилмаларида бир-бирлари билан гоҳ туташиб, гоҳ паға-паға ажралишиб кўринувчи бепоён олмазору нокзорларида бўлиб, асал янглиғ меваларидан тотганмисиз?

Мен бу ягона жаннатни ўша араб дунёсининг курорт ва денгиз, боғ-роғлар ўлкаси Ливан Баалбекн-ю, гўзал Чехиянинг сўлим ва дам олиш макони, олмазору, нокзорлар ватани Плзень жаннатмаконига алмаштирмайман. Швецария манзараси Бахмал олдида ҳеч, дегим келади...

Суҳбатимиз тобора қизий бошлади.

— Ҳайдарали ўғлим, — деди мўътабар отахон Тўғонбой Раҳмонқул ўғли, — Анқобой аканинг ёшлиги, оилавий ҳаёт кечиришлари ҳақида гапирсам, жуда ҳафа бўлиб кетаман. Очиқ гап, умрининг 15 йилини жуда қийинчиликда ўтказган. Онаси ўлганида Анқобой 2 яшар бола эди. Тез фурсат банкбоши уйланди. У ўгай она қўлида қолди.

— Тўғри гап, — суҳбатга қўшилди Абдусаттор махсим бироз ҳаяжонланиб, — у оналик етим — гул, етим, оталик етим — шум етим, деганларидек, оталик етимлиги машаққатларини тортган. Эшбой ва Ўрозбойлар Анқобойга ўгай укалар; ота бир холос.

У 12 ёшга тўлганида қишлоқдан Жомбойга кетиб, у ерда «интернат»да тарбияланди. Интернатда етим-есирлар тарбияланарди, уларга ҳунар ўргатиларди.

— Мен ўртоғимни кўргим келиб, шу 1917 йил бўлса керак, Жомбойга — Ҳаштали қишлоғига бордим, — деди Норбой ота бироз ҳаяжонланиб, Интернатга кирсам, Анқобойлар беш-ўнта бўлиб олишиб отларга эгар, жабдуқ, омоч, эшик ясашаётган экан. У мени кўриб ўқдек учиб келди. У эгар-жабдуқ тайёрлашга моҳир бўлиб қолган экан. Ўшанда у «ярим йилдан бери уйимиздан ҳеч ким хабар олмаган эди, яхшиям сен бор экансан!» деб кўз ёши қилгани ҳануз ёдимда.

— Ўша 17-йилдаёқ у Самарқандга кетиб қолиб 2-болалар уйига жойлашиб, у ерда рус-тузем мактабини ўрис тили бўйича тўла битирди, — гувоҳлик беради Абдусаттор махсим, — кейин билсак, у ёзувчи, журналист бўлиб кетибди. Гапнинг пўскалласи, Анқобой газета, китобларни кўп ўқийдиган, кенг мулоҳазали, босиқ, камтар йигит эди.

— Мен Анқобой аканинг ўзлари билан 23-йилда Самарқандда Дорилмуаллиминда ўқиб юрган вақтда танишганман, — деган эди ўша 20-йиллар охирлари ва 30-йилларда Ғаллаорол ҳамда Бахмал қишлоқларида ўқитувчилик қилган Ўдамали қишлоғилик фахрий Мирзабек ота. — Ўша пайтда мен Самарқандда рус-туземда ўқирдим. Анқобой ака бу ерда сиртдан ўқиб, «Зарафшон» газетасида ишлардилар. «Газетамизга мақола ёзиб турингглар: кўпроқ жамиятимизга ёт бўлган «муштумзўрлар ишларидан бўлсин» дерди. Кейинчалик «муштумзўрлар ишларидан бўлсин», деган гаплар пантуркизм душманларига қўл келди, унинг бутун фаолияти «миллатчи», пантуркист, «халқ душмани» бўлишига замин яратди. Бу одам ўрта бўйлидан ҳам пастроқ, корачадан келган 10 ёшлардаги йигитча эди — ўша 23-24 йилларда. Ёш бўлса ҳам ниҳоят кенг мулоҳазали, чаққон, ғайратли инсон эди.

ЎЗ ТАРИХИНИ ЎЗИ БЕЛГИЛАШ СИРИ

АНҚОБОЙНИ жуда яхши биламан, — дейди 20- ва 30-йиллар тарихий воқеаларининг жонли гувоҳи, журналист ва давлат арбоби, таниқли файласуф олим Сулаймон Азимов, — Ўша пайтлардаги зиёлилар аксарияти ёшлар бўлса-да, улар 25-27 ёшликларидаёқ ўта билимдон, ақлли, шижоаткор, дунёқараши кенг йигитлар бўларди. Улар давлат идораларида ишлашар, ташкилот муассасалар, редакцияларни маҳорат билан бошқаришарди. Афсуски, ўзбек кадрларининг гуркираб ўсиши, баъзи кимсаларга ёқмади. Уларга қирон келди, уларни ёшликдан бўғизлаб ташлайвердилар.

Анқобой ҳам ана шундай муҳитда улғайди. У жуда ёшлигидан илмга, журналистикага қизиқди. Тинмай изланди. У яхши ниятлар билан 1924 йилда Ленин партияси сафига кирган эди.

Мен Анқобой Худойбахтиев билан 1931 йилда яхши таниш бўлганман. Юқори ташкилотларда раҳбарликда ишлаган пайтларимда айрим масалаларда Анқобой, Элбек, Аъзам Айюб, Санжар Сиддиқ, Мўминжон Усмонов, Комилжон Алимов кабилар келишиб туришарди.

3

Сира эсимдан чиқмайди: Анқобой 1934 йили 1916 йил Жиззах қўзғолони ва унинг хунрезликларига бағишлаб «Шодмон» деган пьеса ёзди. Қўлёзмасини мен ва Зиё Саид иккимиз кўрдик, жуда зўр эди. Оқ йўл тиладим. Оз фурсат ўтгач, пьеса Ҳамза номли драма театрида Зиё Саид раҳбарлигида саҳналаштирилди. У тез орада катта шов-шувга сабаб бўлди. Ана шу воқеадан сўнг унинг шахсиятига пантуркист, миллатчи, шўроларга қарши, ватан хоини деган атамалар тўнкала бошлади. Бунинг устига, 1935 йилда бўлса керак, ҳар ҳолда «Шодмон»дан бир йил кейин «Сўнгги юлдузлар» деган навбатдаги драмаси ёзилиб, у ҳам гап-сўзга сабабчи бўлди.

Дарҳақиқат, «Шодмон» Жумҳурият Санъат бошқармасининг 1937 йил 10 сентябрда чиқарган қарори билан Ҳамза театри директори Зиё Саид фаолиятига боғлаб қатор спектакллар, жумладан Анқобой асари ҳам «миллатчилик» аксилинқилобийликни оммалаштирган»ликда айбланиб саҳнадан олиб ташланди **(«П-22945-иш», 1-жилд, 49-бет).**

Унинг характерида тўғрилик кучли эди. Шу боис анча-мунча гапириш ҳавфли, нозик бўлган ҳолларда ҳам дангал гапиравerарди. Бундан баъзи иккиюзламачилар фойдаланиб органга сотарди.

Сира эсимдан чиқмайди, 1936 йили бўлса керак, уни жумҳурият радиосига бошлиқ қилиб тайинланган пайтлар эди: «Шодмон»ни саҳнадан олишармиш, сизнинг хабарингиз бўлмадими? Зиё Саиддан эшитдим. Катта оғолардан бир-иккитаси кириб кўрган экан, ёқмабди. Энди уларни босқинига атаб фожеа ёзмасам бўмайди, режа тузиб қўйганман», деб қолди. Мен уларга бу гапларни бошқа жойда ғапирманг, деб чиқариб юбордим. Анқобой ана шундай чапдаст, ўтюрак, заҳматкаш зиёли эди.

Ҳа, атоқли журналист, таниқли драматург, етук адабиётшунос Анқобой Худойбахтиев ўз ҳалол меҳнатлари билан ўз тақдирини ўзи белгилаган инсон эди. У 20 ёшга тўлмасданоқ, яъни 1924—1925 йиллар мобайнида «Ёш ленинчи» ва «Зарафшон» газеталарига муҳаррирлик қилган эди.

1925 йил, 18 апрелда Анқобой имлоси билан ёруғлик кўра бошлаган «Ёш ленинчи» ғоявий юксак, бадиий баркамол, журналистик юксак дидли оммавий ахборотга айлана борди: газетанинг бош муҳаррири Анқобой ўткир ёзувчи, шоир, журналистлар — Элбек, М. Усмонов, З. Саид, А. Қодирий, У. Носир, К. Алимов, А. Айюб, М. Рамзи, Наим Саид кабиларни муаллифлар сифатида таҳририятга тортди. Муҳаррирлик масъулияти уни Москвага — Журналистика институтига йўллади: 1926—1928 йилларда 2 йиллик тўлиқсиз олий курсни битириб келган журналист янгича ғайрат билан ишга киришди. Энди у Ўзкомпартия Марказий Комитетининг қарори билан 1928 йили «Зарафшон» газетасига такроран муҳаррир қилиб жўнатилди.

КГБ ҳужжатасровининг гувоҳлик беришича, **(П—22945—«иш», I-жилд)** Анқобой Худойбахтиев кўп ўтмай Тошкентга ишга чақирилган ва «Қизил Ўзбекистон» газетасига бош муҳаррирликка тайинланган. Яна бироз вақтдан сўнг 1935 йил 23 декабрда А. Худойбахтиев партия Марказий Комитетига ишга чақирилади. Унга жумҳурият Ёзувчилар уюшмасига раислик қилиб туриш топширилади. Чунки бу даврда Ёзувчилар ижодий уюшмаси раҳбарсиз қолган, ҳамма бир-биридан ҳавфсирайдиган «безгак хуриш» тутган қалтис онлар эди.

Ҳужжатасровнинг гувоҳлик беришича, 1936 йил, 26 июлда Анқобой Худойбахтиев Ўзбекистон радио қўмитасига раҳбар этиб тайинланган **(Ўша «иш» — 2—том, 31-бет).**

Ҳаётдаги шошқалоқлик, бетартиблик, сояпарастликни қарангки, орадан бир йил ўтгач, яъни 2 июль куни Марказқўмнинг итоаткорлиги ва КГБнинг зўрлиги билан у «радио ва оммавий ахборотда миллатчилик ва шўроларга қарши ишларни жонлантиришга интилди» деган айб билан ишдан олинди. Минг афсуски, бу ҳақда биронта далил ва исбот йўқ эди. Бу айбдан ҳам «Шодмон», эски «пантуркистик» ва «уларни босқинига атаб фожеа ёзмасам бўлмайди?...» деган жиддий гаплар бош вазифани ўтади ва 1937 йил 28 июль кечаси 02 да қамоққа олинди.

Анқобой устидан «ковлашлар» авж олди: унинг матбуотда эълон қилинган ҳар бир мақола ва публицистикаси, илмий ва танқидий тадқиқлари, бесуяк, сотқин, миллий ғаламисларга тақризга топширилди. Чунончи, Анқобой қаламига мансуб бўлган қуйидаги ижод намуналари элак-элак қилинди: «Ўзбек матбуоти» («Қизил Ўзбекистон» 1924, 2 июнь), «Тарихий бир кун» («Зарафшон», 1924, 3 сентябрь), «Матбуот ва хотин-қизлар» («Ўзгарувчи ёшлар», 3—3. 1924), «Пролетар ёзувчиларининг ижодий йўли ва марксизм танқиди тўғрисида» («Ёш ленинчи», 1931, 16, 17 ва 20 апрель сонлари), «Йиртилган ниқоб», («Қизил Ўзбекистон», 1931, 3 ва 4 февраль сонлари), «Сатиранинг партиявийлиги учун» («Муштум» альбоми», 1931, 7—8 бетлар), «Социализм даврининг драматургияси» («Ўзбекистон Шўро адабиёти, 1933, 1) каби кўплаб мафкуравий ва сиёсий публицистикалари, қолаверса, адабий танқидчиликка доир «Ғайратий ижоди» (1934), «Ёзувчи Айний ижоди ҳақида» (1936) сингари кўплаб бақувват илмий таҳлилдаги мақолаларидаги ғоявий ҳақиқат сирлари нотўғри хулосаланди.

Чунончи, Анқобойнинг «Тарихий бир кун» мақоласида шундай жумлалар бор эди: «Ижтимоий турмуш қуриш учун ёш қизларимизни ўқитишда шу етишган муаллимларимиз бор кучларини сарф этишларини кўрамиз». Ушбу тўғри фикр журналистнинг «иши»да ижтимоий турмушни кўрганимизга етти йил тўляпти-ку, автор буни кўрмаяпти ёки тузумни менсимаяпти» **(«П 2 705 — «иш», 10-жилд)** деб ғаламислик билан талқин этилган.

Ёки, «Сатиранинг партиявийлиги учун» мақоласида битилган ушбу тўғри талқинлар Шўро сиёсатига зидликда талқин этилган: «Шўро сатирасининг янги шароитдоғи энг муҳим вазифаси ёмон ҳолларни қуруқ танқид этиб айрим нуқсонлардан (!) кулишдан иборат бўлмасдан, балки социализм қурилишининг бутун жабҳа бўйича бўлғон ютуқлари натижасида юз бера турғон ҳато ва нуқсонларни (!) майдонға чиқарувчиларни большевикларча танқид қилиб, у хил хато ва камчиликларнинг тездан битирилиши учун амалий ёрдам беришдан иборатдир».

Бунда тақризчи «қанақа ёмон ҳоллар?», «қанақа нуқсонлардан кулиш?», «қандай хато ва нуқсонлар?» деган саволларни қўйиб, «бунда тузумга нисбатан ғоявий чалкашлик бор», деган айбни ўйлаб топади **(ўша «иш» 10-жилд).**

Бундай уйдирмаларни унинг «иши»дан хоҳлаганча топиш мумкин. Журналист сиёсий фаолиятини баҳолаш фақат мазкур «хатолар» билан ўлчанмади. Унинг гарданига «миллий иттиҳод» аксилинқилобий миллатчи, буржуа тузумини тиклаш учун фаол курашчи, пантуркист ва халқ душмани деган соқи лаънатлар ҳам ортилган эди. Ана шундай туҳматлар, шунингдек айрим айтилган бор ҳақиқатлар негизида терговнинг кўз кўриб, қулоқ эшитмаган усули давом этди.

Терговчи Березников зуғуми асосида Ғафур Амиров, Ҳаво Ғарифовна Абдусатторова каби сотқинларнинг берган «у халқ душманлари, қайсики ўзи билан узоқ йиллар бирга ишлаган Мўмин Усмонов, Аъзам Айюб, Наим Саид, Собиржон Иброҳимов, Зиё Гимадиев, Отажон Ҳошимов, Ғиёс Хўжаевлар билан ҳамкор эди» **(5294 — «иш», 24—25-бетлар).** деган кўргазмаларини «иш»га тиркади.

Зуғум, қийноқлар остида бир таниқли ёзувчимиздан олинган «...халқ душманлари М. Усмонов, О. Ҳошимов, Анқобой, Элбек, Чўлпон, У. Носир, С. Иброҳимов, С. Сиддиқлар эдилар» **(ўша «иш», 34—35-бетлар)** деган кўргазма ҳам «иш»га тикилди.

Ёзувчи Зиё Саид «иши» юзасидан 1937 йил, 3 октябрда ўта миллатчи, безори терговчи Маврин томонидан олиб борилган терговдаги Чўлпоннинг «Ўзбекистонда бор бўлган аксилинқилобий пантуркистик ташкилотнинг фаол аъзолари... Анқобой, Зиё Саид — драматурглар, миллатчилар санъат соҳасида аксилинқилобий ишлар олиб борганлар...» **(П—229 45, «иш», 32-бет).** ҳамда ўша йили 20 октябрь куни терговчи Акжигитов[1] томонидан таниқли тарихчи олим Зиё Гимадиевдан олган «1930—1931 йилларда ЎзГИЗда бош ректор вазифасида ишлаб юриб, мен машҳур миллатчилар — Санжар Сиддиқ, Элбек, Сафар, Зиё Саид, Чўлпонларни ишга жойладим, Анқобой билан айрим масалаларда маслаҳатлашиб юрардим. Оқибатда адабиётларнинг анчагина қисми тўсатдан миллатчилик ва троцкийчиликка айланиб кетди... **(Ўша «иш», 40-бет)** каби кўргазмалар «иш» саҳифаларини кўпайтирди.

1937 ЙИЛ, 10 АВГУСТ. КГБ терговчиси Акжигитов тўпланган юқоридаги «муҳим» ҳужжатларга асосланган ҳолда ўзига хос куч ва ғайрат билан Анқобойни тергов камерасига олдириб чиқди. У қўли кишанланган маҳбусга бир тикилди-да, сўнг гўё хонада ўзидан бошқа ҳеч ким йўқдай назар билан ўзини бефарқ тутди, тортмасидан қалашиб кетган бир даста қоғозни олиб титкилай бошлади ва маҳбусга эътибор бермаган ҳолда виқор билан сўрай бошлади: «Миллий иттиҳод»нинг фаол аъзоси, аксилинқилобий миллатчи, пантуркист, адабиёт майдонида шўроларга қарши заракунанда эканлигингизни энди тан оласизми?» «Агар бу сафар ҳам тан олмасангиз, ўзингиздан кўринг!»

Бу кун маҳбус муштумзўр терговчининг ҳар қандай мазмундаги саволига жавоб беришга, бу билан ноинсоний қийноқлардан ўзини фориғ этишга тайёр эди. Ана шу руҳий ҳолатга олиб келинган махбус билан терговчининг савол-жавоби бошланиб кетди.

«Қани аксилинқилобий пантуркистик ташкилотнинг адабиёт соҳасидаги аъзоларини санаб берингчи?» деган саволга Анқобой: «Адабиётчилар орасида 5 киши адабий гуруҳнинг раҳбари эди. Улар айни чоғда пантуркистик аксилинқилобий ташкилот «Миллий иттиҳод»нинг, яъни мазкур гуруҳнинг раҳбарлари ҳисобланарди. Булар қуйидагилар эди:

1. Зиё Саид — Ҳамза театрининг директори, адабий ходим, партия аъзоси, Ёзувчилар уюшмаси Президиумининг аъзоси.
2. Умаржон Исмоилов — партия аъзоларига номзод, «Қизил Ўзбекистон» газетасининг масъул котиби.
3. Машриқ Юнусов — Элбек — ёзувчи, таниқли миллатчи, пантуркист.
4. Аъзам Айюбов — партия аъзолигига номзод. «Қизил Ўзбекистон» газетасининг масъул котиби.
5. Ўзим Анқобой Худойбахтиев...» **(П 22411 «иш» 30-бет.)**

Ўша куни тергов эстафетасини Маврин отлиқ бир тажанг терговчи қўлга олди. У тушликдан тўйган хўроздек кекириб келди. Очликдан силласи қуриган маҳбус билан савол-жавобни давом эттирди:

— Анқобой Худойбахтиев, тихирлик қилмай, рост гапир. Аксилинқилобий пантуркистик ташкилотнинг қиладиган амалий ишлари ҳақида кўргазма бер-чи?

—...Аввало, рост айтсам, «миллатчи» сўзи ёмон маъно бермайди. Бу сўз ҳамма халқда бор. У ўз миллатини ҳурмат этувчи сўздир. Агар шу сўз маъносида гапирадиган бўлсам, қуйидагиларни айтишим мумкин. 15 йил орасида театр танқидчилиги соҳасида бир тўплам чиқарилди... Бунда Фитрат, Чўлпон, Ғулом Сафарийлар мақталган мақолалар босилди. Бу мақолалар миллатчилар В. Маҳмудов, С. Сиддиқов, З. Саидовларга тегишлидир... **(П 22945, «иш» 33-бет).**

ШУНДАЙ ҚИЛИБ атоқли журналист, таниқли драматург, иқтидорли ташкилотчи Анқобой Худойбахтиев «иши» юмалоқ-ёстиқ қилиб якунланди. 1938 йил, 4 октябрда бўлиб ўтган КГБ қошидаги «учлик» эс-эсчилари томонидан Ўзбекистон ЖКнинг 60- ва 67-моддаларига кўра журналист олий жазо — отувга ҳукм этилди. Ҳукм ўша кунийёқ Тошкентда ижро этилди.

Бутун онгли ҳаётини ўзбек журналистикаси ва адабиёти, хуллас, оммавий ахбороти тараққиёти учун бахшида этган Анқобой ҳар ҳолда кеч бўлса-да, адолат тантана қилиб 1957 йил 1 августда СССР Олий Судининг 4н—О 126, 57 ажрими билан оқланди **(ўша «иш», 76-бет).**

У дунёйинг обод бўлсин, ўзбекнинг анқога шафе ўғлони!

Ҳайдарали УЗОҚОВ,
Жумҳурият журналистлар уюшмаси аъзоси.

1. «Ўзбек Совет энциклопедияси» (1-том, 404-бет) ҳамда Ислом Усмоннинг Анқобойга бағишланган мақолаларида унинг фамилияси «Худойбахтов» деб берилган. Аслида ҳужжатасровда Анқобой ака қўли билан «Худойбахтиев» деб ёзилган. Ҳатто туғилган йили 1903 эмас, 1906 йил деб кўрсатилган.

1. Шахсияти ҳақоратланаётган барча терговчилар қонунбузарлар сифатида отилган, ёки кесилиб кетган. (П-22705 «иш» 11-жилд, 204-бет).

КЕЧА — БУГУН — ЭРТАГА

● **РОССИЯДАГИ** таниқли шоир Андрей Вознесенский 60 ёшга тўлди. Шу муносабат билан унга Россия таълим академиясининг академиги деган унвон берилди.

● **ШУ КУНЛАРДА** Россиянинг асосий қонуни — Конституциянинг лойиҳаси кенг муҳокама қилинмоқда. Унда хотин-қизлар тўғрисида бирор-бир гап-сўз йўқлиги кўпчилик аёлларни ҳайратлантирди. Бу ҳақда матбуотда ошкора чиқишлар қилинмоқда.

● **ТУРКМАНИСТОНДА** рус тилида нашр қилинадиган «Туркменская искра» газетасининг таниқли журналисти Наталья Соснина бедарак йўқолган. Уни икки ҳафтадирки, қидиришмоқда.

● **ОЗАРБАЙЖОН** Республикаси Олий суди Арманистон томонида туриб уруш ҳаракатларида қатнашган ва кўплаб қурбонлар бўлишига сабабчи бўлган беш рус ҳарбий хизматчисини ўлим жазосига ҳукм қилди. Улар ўтган йилнинг охирида Озарбайжон томонига асир тушган эдилар.

● **УКРАИНА** Бош вазири Леонид Кучма, башарти парламент ҳукуматимга берган қўшимча ваколатлари муддатини узайтирмаса, истеъфога чиқаман, деди. Якшанба куни Леонид Кучма «Останкино» телекомпаниясининг «Якунлар» дастури орқали гапириб, ҳукумат «йиртиқларни ямаш билан, абгор бўлган корхоналарни қутқариш билан эмас, балки иқтисодий ислоҳот стратегияси билан шуғулланиш учун мутлақо осойишта вазиятда ишлаши керак» деди.

● **КЕЧА** Қозонда Татаристон Республикаси Олий Кенгашининг сессияси иш бошлади. Халқ ноиблари таълим ҳақида, турар жойларни хусусийлаштириш тўғрисида, ўзини ўзи бошқариш, экология ҳақида ва бошқа масалалар хусусида тайёрланган қонун лойиҳаларини кўриб чиқадилар.

● **ПЕТЕРБУРГДА** «Россия болалари: омон қолиш, ҳимоя, камолот» мавзуидаги халқаро анжуман очилди. Унда олимлар, тиббий ходимлар, муаллимлар, жамоат ташкилотларининг вакиллари қатнашмоқдалар. 21 майгача давом этадиган анжуманда болаларга таълим ва тарбия бериш, ҳозирги дунёда уларнинг жисмоний ва руҳий соғломлигини сақлаб қолиш ҳақида гаплашиб олинади.

● **НАМИБИЯ** ҳукумати оқ танли фуқароларнинг Жануби-ғарбий Африкадаги шу мамлакатда ўз давлатини тузишга уриниш муддаоси хусусида ташвиш чекмоқда. «Эркин халқ ҳаракати» деб аталган тескаричи гуруҳнинг раҳбари Даан Мостертнинг республика Президенти Сэм Нуйомага йўллаган очиқ хатини ҳукумат ҳавотирлик билан кутиб олди.

«Виндхук адвертайзер» газетасида босилган шу ҳужжатда оқ танлиларнинг Намибия жанубида ўз мустақил давлатини барпо этиш талаби асосланиб берилган.

● **ЯПОНИЯДАГИ** Фукуока, Сага ва Нагасаки префектураларининг губернаторлари мамлакат ҳукуматига мурожаат этиб, Россияни денгизга радиоактив чиқитлар ташлашни тўхтатишга расмий равишда чақиришни илтимос қилдилар. Бундан аввал яна 13 та префектура мамлакат Ташқи ишлар вазирлиги орқали Россияга шундай илтимос билан мурожаат қилган эди.

Тарихда қолган лаҳзалар

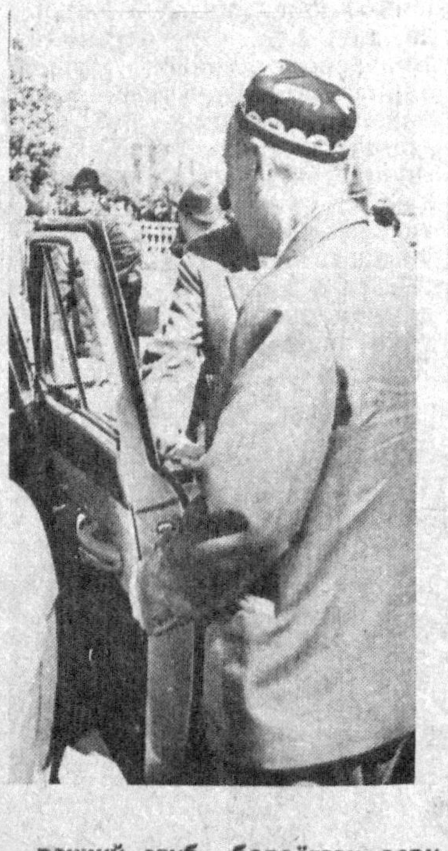

Академик шоир Ғафур Ғулом таваллудининг 90 йиллиги жумҳуриятимизнинг турли бурчакларида кўтаринки бир руҳда нишонланди. Шу муносабат билан уюштирилган тантаналарда шоирнинг замондошлари, шогирд ва мухлислари тўпланишди, адиб ҳақидаги ёрқин хотиралар эслашди. Ҳар кимдан ҳам эл-юртига яхши сўз билан ёдлаб юргулик хотира қолсин экан.

Шундай таассуротлар оғушида юрганимизда қозоғистонлик ҳамкасбимиз, бир қанча фототанловлар совриндори, Қозоғистон Республикасида хизмат кўрсатган маданият ходими Рисқали Дуйсенғалиевдан мактуб олдик. «Ғафур Ғулом нафақат ўзбекнинг, балки бутун Туркистон элининг фахри эди», деб ёзибдилар Рисқали оға. Мактуб орасида шоирнинг қардош Қозоғистонга турли йиллардаги ташрифи акс этиб турган суратлардан ҳам қўшиб юборибдилар.

Дўппини чапаничасига қийшиқ қилиб қўндириб олган шоир ҳозир бирон-бир аския айтиб, барчани кулдириб юборадигандек туюлади. Ғафур Ғулом ҳақиқатан ҳам кўҳна Туркистоннинг барча халқларига бирдек тегишли аллома эди. Қозоқ, тожик, қирғиз, туркман, қорақалпоқ тилларида талаффузсиз, бемалол гаплаша оларди, деб таърифлашади замондошлари.

Суратлар баҳона кўнглимиздан кечган бир фикрни қоғозга туширишга ҳаракат қилдик. Бугун фан-техника тараққий этиб бораётган асримизда суратга тушиш билан ҳеч кимни қойил қилиб бўлмайди. Энг муҳими халқнинг, одамларнинг қалбидан жой ола билишда экан. Бу борада ҳам улуғ адибдан бизларга сабоқ бўлгулик ҳаёт йўли мерос бўлиб қолган.

Суратлар муаллифи
Рисқали ДУЙСЕНҒАЛИЕВ.

Диққат: танлов!

ОМАД ЁР БЎЛСИН!

Маълумки, ҳар қандай иқтисодиётнинг кони — нефтдир! Жамиятнинг ривожланиш ва халқ турмуши даражаси кўп жиҳатдан ана шу бойлигимизга боғлиқ. Шунинг учун ҳам нефтни «қора олтин» деб бежиз айтишмаган. Ҳозирги пайтда у олтиндан ҳам қимматроқ бўлиб қолди.

«Ўздавнефтмаҳсулоти» акционерлик бирлашмаси ва Ўзбекистон Журналистлар уюшмаси нефть маҳсулотларини тежаб-тергаб ишлатиш ва иқтисод қилиш масалалари юзасидан илғор тажрибаларни оммавий ахборот воситаларида энг яхши ёритиш ва тарғиб қилиш юзасидан республика танловини эълон қилди. Бу танловда журналистлар, штатсиз муаллифлар, газета, журнал, телевидение ва радио эшиттиришлар таҳририятларининг жамоалари иштирок этишлари мумкин. Танловга тақдим этиладиган иш исталган жанрда ёзилган ва чекланмаган ҳажмда бўлиши мумкин. Ёқилғи-мойлаш материалларини тежашда амалий жиҳатдан катта аҳамиятга эга бўлган ишлар ғолибликка эришиши мумкинлигини унутманг.

Республика газета ва журналлари, телевидение, радиоэшиттиришлари ўртасида ғолибларга пул мукофотлари таъсис этилган. **Биринчи ўринни эгаллаган 50 минг сўм, иккинчи ўринни эгаллаган 30 минг сўм, учинчи ўринни эгаллаган 20 минг сўм билан тақдирланади.** Шунингдек, ҳар бири ўн минг сўм миқдорида бўлган 5 та рағбатлантирувчи мукофот ҳам бор.

Вилоят, шаҳар ва туманларнинг кўп нусхали газета ва журналлари таҳририятлари ўртасида ғолибларга: **биринчи ўринни эгаллаган 40 минг сўм, иккинчи ўринни эгаллаган 20 минг сўм, учинчи ўринни эгаллаган 10 минг сўм миқ**доридаги пул билан тақдирланади. Шунингдек, ҳар бири 5 минг сўмдан бешта рағбатлантирувчи мукофот ҳам таъсис этилган.

Танловда журналистларнинг алоҳида ишлари ҳам қабул қилиниб, ғолибларга қуйидаги миқдорда пул мукофотлари белгиланган: биринчи ўринга 40 минг сўм, иккинчи ўринга 20 минг сўм, учинчи ўринга 10 минг сўм. Ҳар бири уч минг сўмдан бешта рағбатлантирувчи мукофот ҳам бор.

Ғолибларнинг барчаси диктофон, видеокассета, телефон ва қимматбаҳо совғалар билан ҳам тақдирланади. Танловда фаол иштирок этганларга совға ва пул мукофотлари ҳам белгиланган.

Ижодий ишларни расмийлаштирган ҳолда Журналистлар уюшмаси вилоят ташкилотига ёки тўғридан-тўғри Ўзбекистон Журналистлар уюшмасининг бошқарувига юбориш мумкин. **Бошқарув манзилгоҳи- 700129, Тошкент, Навоий кўчаси, 30-уй. Ўзбекистон Журналистлар уюшмасининг танловига.**

Ижодий ишлар шу йилнинг 31 декабригача қабул қилинади.

Газета саҳифаланаётганда:

ШУБҲАЛИ СУМКА

Термиз шаҳри билан Афғонистоннинг ораси бир чақирим ҳам чиқмайди. Бу ердан икки қўшни мамлакат фуқаролари Сурхондарёга тез-тез келиб туришади.

Яқинда Термиз божхонаси ходимларини афғонистонлик бир кишининг сумкаси шубҳага солиб қўйди. Ичида нима бўлиши мумкин?

Афғон фуқароси Иброҳим Муҳаммад анойилардан эмаслиги ошкор бўлди. Синчиклаб текширмаган киши унинг сумкасида фақат сақич бор дейиши турган гап. Аслида эса... Бу бир чалғитиш учун қилинган нарса экан. Текширилганда сақичлар орасидаги резина ғилоф ва салафанлардан қора дори чиқди.

Хуллас, шубҳали сумкада гап кўп экан.

Ж. ХУШБОҚОВ.
Ўз мухбиримиз.

Келгуси сонда:

- КЎП СЕРИЯЛИ... ДАРС.
- ОҚЛОВЧИ — ҲАҚИҚАТНИ ЁҚЛОВЧИ

«АЙБДОР ЧОРАСИЗ ҚОЛМАСИН»

Ўша куни магазиндан нон олган икки аёлнинг шундай гапини эшитувдим.

— Уннинг қоралиги камлик қилгандай яна яхши ҳам пишмаган-а!

Тушдан кейин — Каттақўрғон шаҳар Давлат назорати инспекцияси Бош назоратчиси Маҳмуд ШУКУРОВ билан суҳбатлашганимизда ҳам гап мавзуи нондан бошланди.

— Ҳозиргина нон маҳсулотлари комбинатидаги йиғилишдан келдик. Ҳар ким ўз вазифасини бажарса-да, ноннинг сифатсизлигини айтсак — уннинг камлигини, айтишяпти. Бир ҳафта муддат қўйдик. Агар бир ҳафта ичида нон тайёрлаш сифатини оширишмаса — қатъий чора кўришга тўғри келади.

— Сизларнинг вазифаларингизга ишдан олиш ҳам кирадими!

— Бизлар Президент фармонларининг ижросини текширамиз. Баъзида ҳар хил шикоятлар билан ҳам танишишга тўғри келади.

— Давлат назорат бошқармаси тузилганига ҳам бир йил бўлай деяпти. Шу муддат ичида қандай ишлар бажардиларингиз. Тўғрироғи, қанча ва қандай текширувлар ўтказдиларингиз!

— Ўтган давр мобайнида 26 та текширув ўтказилди. Шундай текширувларнинг 9 таси натижаси шаҳар ҳокимиятининг кенгайтирилган кенгашларида ва битта текширув натижалари юқори ташкилот ходимлари иштирокида кўриб чиқилди.

— Улар қандай текширувлар эди!

— Биргина озиқ-овқат ва истеъмол молларини сотиш тартибини текширганимиздан кейин 7 киши ўз лавозимидан четлаштирилди. Текшириш жараёнида шу нарса аниқландики, статистик маълумот бўйича шаҳар аҳолисига вилоят таъминот бошқармасидан 66 минг кишига белгиланган озиқ-овқат ажратилар экан. Аниқлашимизча, шаҳар аҳолиси 75 минг кишини ташкил этади. Шундан кейин вилоят таъминот бошқармаси бизнинг кўрсаткичимиз бўйича озиқ-овқат ажратадиган бўлди.

— Ноаниқ рақамлар боис кўпгина асаббузарликларга чек қўйилибди-да.

— Албатта. Ахир 9 минг кам кўрсатилган аҳолини кимларнингдир улушлари ҳисобидан боқишдан кейинги асаббузарликларни тасаввур қилиш қийинмас.

— «Тез ёрдам» иши бўйича ҳам кимларнингдир ишдан кетишини «тезлаштирибсизлар»ми!

— Шаҳар соғлиқни сақлаш бўлимида транспорт воситаларидан фойдаланишни текширганимизда қатор камчиликлар борлиги аниқланди. «Тез ёрдам» станцияси ишида ҳам жиддий камчиликлар мавжуд экан. Фойдаланиш муддати тугаган автотранспорт воситаларининг эҳтиёт қисмлари талон-тарож қилинганлиги, «тез ёрдам» машиналари спидометрлари кўрсаткичларида тафовутлар борлиги, санитар машиналар шахсий манфаатлар учун хизмат қилаётганлиги аниқлангандан кейин шаҳар бирлашган касалхонаси бош шифокори И. Исмоиловга қаттиқ ҳайфсан эълон қилинди. Бош механик У. Назаров лавозимидан четлаштирилди.

— Текширув натижалари шу билан тугадими!

— Текширувдан мақсад фақат камчиликларни аниқлаб, кимларгадир чора кўришдангина иборат эмас. Балки камчиликларни тугатиш тадбирларини кўриш ҳамдир. Шунинг учун ҳам бу текширув натижалари ҳокимиятнинг кенгайтирилган кенгашида кўриб чиқилди. «Тез ёрдам» станцияси учун алоҳида бино ажратилиб, барча транспорт воситалари сақланиши учун шароит яратиб берилди.

— Маҳмуд Ҳасанович, кейинги йилларда қўзиқориндек кўпайиб кетган ҳар хил ширкатлар ва кичик корхоналарнинг ишлари билан ҳам қизиқиб кўрдиларингизми!

— Ўзбекистон Республикаси Олий Кенгашида қабул қилинган «Корхоналар», «Кооперация», «Ижара» ҳақидаги қонунларнинг бажарилиши бўйича ўтказилган текширувлар шуни кўрсатдики, айрим кичик корхона ва ширкатлар томонидан шаҳар солиқ инспекциясига ҳисоботлар топширилмаган, кўзбўямачиликка ва қаллобликка йўл қўйилган. Шунга кўра 5 та кичик корхона, 4 та ширкат ва 3 та шахсий корхонанинг фаолияти тўхтатилди.

— Каттақўрғонда ёлғиз, ўзгалар кўмагига муҳтож бўлганларга яхши ёрдам кўрсатилаётганлиги ҳақида эшитдим. Лекин мана шу масалани текширганларингизда қандай аҳвол намоён бўлди!

— «Ўзгалар парваришига муҳтож ёлғиз нафақахўрларни ижтимоий ҳимоялашга оид қўшимча тадбирлар тўғрисида»ги фармонни, текшириш мақсадида шаҳар ижтимоий таъминот бўлими иш фаолияти ўрганиб чиқилди. Жами 88 кишига имтиёзли ёрдам кўрсатилаётганлиги, уларнинг баъзилари бу ёрдамга муҳтож эмаслиги аниқланди. Муҳтожларнинг рўйхати чуқур ўрганиб тузилмаганлиги, айрим муҳтожга лойиқлар эса назардан четда қолаётганлиги шаҳар ҳокимиятига чора кўриш учун тақдим этилди.

— Эътибор бердим. Давлат дўконларида картошка бозордагидан арзон. Ҳар доим шундайми!

— Буям бир текширувнинг натижаси. Шаҳар инспекцияси аҳолини қиш мавсумида мева-сабзавот маҳсулотлари билан таъминлашни яхшилаш мақсадида мева-сабзавот савдоси идорасининг иш фаолиятини кўриб чиқди. Бу идора охирги 3-4 йил мобайнида хўжаликлардан 1,5 миллион сўм қарз бўлиб, шаҳар аҳолисини мева-сабзавот билан таъминлашда амалий чоралар юритмаган. Шаҳар ҳокимияти томонидан амалий чора кўрилди, раҳбар шахслар алмаштирилди. Корхона иш фаолиятини ривожлантириш учун 5,3 миллион сўмлик қарз олишга эришилди. Сизларнинг ҳамкасбларинг — «Каттақўрғон ҳақиқати» газетаси ва шаҳар радиоси таҳририяти ходимларининг маошларини ошириш, уларга керакли ахборот воситаларини сотиб олиш учун жалб қилинган маблағлар ҳисобидан 80 минг сўм ажратилди.

— Ўтган давр мобайнида шаҳар бюджетига қанча маблағ ўтказдиларингиз!

— Аниқланган камомад, талон-тарож, зиён ва унумсиз харажатлар пули 239,3 минг, қонунга хилоф равишда ҳисобдан чиқарилган ва ҳисобга олинмаган моддий бойликлар, пул маблағларининг балансларида қайта тиқланган сумма 201 минг сўмни ташкил этади. Натижасини айтганда бюджетга ўтказилган маблағлар 1 миллион 168,9 минг сўмни ташкил этади.

— Суҳбатимиз давомида шуни сездимки, сизни ташвишлантираётган жиҳатлар ҳам бор.

— Тўғри. Биласизми, мени биз топган камчиликларни секинлик билан бартараф этилаётганлиги ташвишлантиради. Бизга ўзимиз чора кўриш ҳуқуқи берилмаган. Бизлар фақат текшириб, камчиликларни аниқлаб чора кўриш учун ҳокимиятга тавсия этамиз, холос. Ниятим — камчиликлар аниқландими, у изсиз кетмасин. Айбдорлар қилмишлари учун жазо олишсин ва кечиктирилмасдан. Камчиликка йўл қўйишга тайёр турганларнинг кўзини очсин.

— Суҳбатингиз учун раҳмат. Камчиликларга муросасиз бўлишдек ишларингизга омад тилаймиз.

Суҳбатдош
Гули ЧЕҲРА,
«Туркистон» мухбири.

ЙЎЛДАГИ ХАНГОМАЛАР

САЙЁР МУХБИРНИНГ ЁН ДАФТАРИДАН

«БИЛИМДОН» РАИС

Косонсой туманидамиз. Кекса раис билан суҳбатлаши-и-б ўтирувдик, хонага шу туманнинг катталаридан бири кеп қолди. Саломлашдик, фотиҳадан кейин раис бизни меҳмон билан таништирди. Ўз навбатида бизни у кишига таништиряпти:

— Бу киши — Тошкентдан, республиканский газета — «Туркистон»дан! — деди тантанавор қилиб. Меҳмон ўйланиб қолди:

— «Туркистон?» Дуруст, дуруст. Илгариги номи нимайди?

Очиғи, у кишининг саволи бизга унчалик ботмади. Раис бизни ҳижолатпазликдан қутқармоқчи бўлди-да, деди:

— «Туркистон»ми? Ҳа, энди тушундим...

У кишининг нимага тушунгани бизга қоронғу эди.

«АНГЛАШИЛМОВЧИЛИК»

Хизмат юзасидан Янгиқўрғон тумани прокуратурасига йўлим тушиб қолди. Прокурор опага бу ерга нима мақсадда келганимни айтдим. Опа бу масалада терговчига учрашасиз, деганларидан кейин пастга, биринчи қаватга тушдим. Эшикни тақиллатиб, ичкарига рухсат сўрадим:

— Ассалому алайкум, мумкинми кирсам?

Иссиқдан қизариб кетган семиз киши — терговчи менга ер остидан қараш қилдида, кўзойнагини стол устига қўйди:

— Қаёқда юрибсан шу пайтгача? Ё сенга алоҳида машина жўнатиб опкелишим керакмиди, Саидазимбойнинг ўғли?

Мен ҳайрон бўп қолдим. На киришимни биламан, на орқага қайтишимни. Афтидан бу одам мени кимгадир ўхшатяпти шекилли дедимда, остонада туравердим.

— Кир ичкарига, хотинбоз!

Мен тамомила гаранг бўлиб борардим. «Ё қудратингдан, бу нима кўргулик?» дейман ичимда.

— Ака, кечирасизу, мени Сиз биров билан адаштиряпсиз шекилли...

Терговчи тутоқиб кетди. У ўрнидан даст туриб, мен томонга юрди.

— Рустаммисан ахир? Ё исмингданам тонасанми хотинингдан тонгандай? Мана қоғоз, мана қалам. Ўтир! Ёз! Ўша куни нима қилган бўлсанг, ҳаммасини шу ерга ёзасан, билдингми? Аферистлик қиламан, деб ўйласанг, адашасан бола. Сендақаларни кўпини кўрганман!

Чидамадим. Эндигина оғиз жуфтлаган эдим, телефон жиринглаб қолди. Терговчи гўшакни маҳкам сиққанича «хўп, опа, хўп бўлади!» деб жавоб қилди-да, аста стулига ўтириб, менга узоқ вақт анграйиб қолди...

Кейин билсам, бўлажак суҳбатдошим худди ўша соатга хотинини калтаклаб, кўчага ҳайдаб солган Рустам исмли «шахс»ни чақиртириб қўйган экан.

БЮРОНИ БУЗИБ БЎЛМАЙДИ!

Муслимбек деган номозхон ошнам бор, жуда боодоб йигит. У билан хизмат хонамда гаплашиб ўтирсам, телефон орага «суқилди». Зудлик билан Тошкентга етиб боришим ҳақида топшириқ олдим. Суҳбат чала қолди, ошнамдан мени уйга элтиб қўйишини сўрадим. Аксига олиб, машинасининг калити ўртоғида экан. Пастга тушиб, шаҳар Ёшлар Иттифоқининг бюро йиғилишидан унинг ўртоғини чақиртирдик. Ярим соатлардан кейин ҳовлиқиб чиқиб келган йигит:

— Нега бюрони бузасизлар? Шошилмасанглар ҳам чиқардим тугатиб, — деди биздан ранжигандек бўлиб. Хуллас, машинанинг калитини олиб, йўлга чиқдик. Анча вақтгача жим кетган Муслимбек мендан аста сўради:

— Дўстим, бу «буюро» деганларингам бир гап эканда-а?

БУЛМАГАН ВОҚЕА

Шу ерга етиб келганимда кундалигимнинг таваккал қилиб битта бетини очдим. Унга таниқли қизиқчи Абдулла Акбаров оғзидан ёзиб олганим мана бу ҳангома туширилган экан:

«Амриқолик астронавтлар Ой сатҳига қўнишибди. Улар Ерни алоқага чақиришаяпти:

— Ер! Ер! Амриқоликлар Биринчи бўлишиб Ойга қўнишди. Бизни қандай эшитдингиз, қабул... Ер! Ер! Амриқоликлар Ойда...

Шу пайт космик кеманинг эшиги тақиллаб қолибди. Учала амриқоликнинг эсхонаси чиққудек бўлишиб, аста эшикни очишса, белбоғли, эски дўппи кийган иккита ўзбек турганмиш.

— Сизлар кимсизлар? — дейишибди улар чақирилмаган меҳмонларга қараб.

— Мулла акалар, мабодо турп олмайсизлармi?

— Бу нима деганингиз, Сизлар қаерликсизлар?

— Олтиариқлик! — дейишибди ташқаридагилар.

— Бу ерга нимада етиб келдинглар?

— КамАЗда!

1992 йил, июль».

Рустам
БОЙ МУҲАММАД.
«Туркистон»нинг Фарғона водийси бўйича ўз мухбири.

Бош муҳаррир: Жаббор РАЗЗОҚОВ.

Таҳрир ҳайъати: М.АБДУСАМАТОВА, А.АҲМЕДОВ (*бош муҳаррир ўринбосари*), К.ЖУМАНИЁЗОВ, З.МАМАДАЛИЕВ, К.РАҲИМОВ, З.РИХСИЕВ (*масъул котиб*), С.РУСТАМОВ.

Таъсис этувчилар:
ЎЗБЕКИСТОН ЁШЛАР ИТТИФОҚИ МАРКАЗИЙ ҚЎМИТАСИ
ва
"ТУРКИСТОН" ИЖОДИЙ ЖАМОАСИ

газета 1925 йил 8 февралдан "Ёш ленинчи" номи билан чиқа бошлаган.

ТАҲРИРИЯТ:
хатлар ва оммавий ишлар – 32-56-57; ёшлар сиёсати ҳамда фан ва халқ таълими – 32-57-93; ижодкор ёшлар – 32-57-52; иқтисод, қишлоқ ёшлари, спорт ва ватанпарварлик – 32-55-81; ахборот ва бадиий безаш – 32-53-98; тижорат – 32-58-48; қабулхона – 32-56-58.

МАНЗИЛИМИЗ:
700083, Тошкент, Ленинград кўчаси, 32-уй.
Нашр кўрсаткичи: 64607

Газетамиз ҳафтанинг сешанба, пайшанба, шанба кунлари чиқади.

Қўлёзмалар ҳамда суратлар муаллифларга қайтарилмайди ва таҳлил этилмайди.

Ўзбекистон Республикаси Президенти Маҳкамасининг Ишлар бошқармаси ҳузуридаги «Шарқ» нашриёт-матбаа концернининг босмахонаси. Манзилгоҳи: «Буюк Турон» кўчаси, 41-уй. 1 2 3 4 5 6

Рўйхатдан ўтиш тартиб № 00130 Буюртма Г—232. 64562 нусхада босилди, ҳажми — 2 босма табоқ. Офсет усулида босилган, қоғоз бичими А—2. Босишга топшириш вақти — 21.00. Босишга топширилди. 22.00 да.